Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

JOH. OLAI BERGENSIS

Godtfolck og Skielme

En Hoben wahrhaftige Geschickter ifra den berømmelige Handels-Stad Bergen udj det 17de Seculo.

Udgivet ved

JOH. NORDAHL-OLSEN.

Tredie Edition.

Oslo MDCCCCXXXIV.

Forlagt af H. Aschehoug & Compagnie (W. Nygaard)
og prented udj Det Mallingske Bogtryckerie.

JOH. OLAI BERGENSIS

Godtfolck og Skielme

En Hoben wahrhaftige Geschickter ifra den berømmelige Handels-Stad Bergen udj det 17de Seculo.

Udgivet ved

JOH. NORDAHL-OLSEN.

Tredie Edition.

Oslo MDCCCCXXXIV.

Forlagt af H. Aschehoug & Compagnie (W. Nygaard)
og prented udj Det Mallingske Bogtryckerie.

Indhold:

Dyden bliver immer honoreret . . . . . Pag. 1
Vivat Justitia! . . . . . » 15
Den wahrhaftige Amour . . . . . » 30
Udj Dieffvelens Snare . . . . . » 42
Halt Manecke, nix wider! . . . . . » 56
Det naaderige Forsiun . . . . . » 70
Veritas vincit . . . . . » 102

* * * *
* * *
* *
*

DYDEN BLIVER IMMER HONORERET

For en skiøn og føyelig Vind var den prægtige Galiot «Haabit» en Mandag i den Monat Majus Anno 1694 arriverit ind til Tønden, som er situerende østenfør Nord-Nesset paa det Sted Waagen kaldit udj den berømmelige Handels-Stad Bergen.

Galioten, hvilcken den welagtede Skipper Arent Dobberdin førte med stor Habilitet, forlod den Bye Raaderdamme udj Holland for ungefähr en fire Ugers Tijd siden. Veyrit havde værit ret skiønt den meeste Tijd (nogle Dages U-fysenhed var intet at regne for Nogit), men disuagtit var Skipper Dobberdin dog udj superbe Humeur, efterdj hand nu var arriveret til Staden.

Saasom Skibet denne Aftning laag ved Tønden og al Ting var giort smuckt i Stand, havde en Hoben Matrosser og Cajytsvoktere bekommit Admission at roe ind til Staden for at giøre sig lustig denne skiønne Aftning.

Gebørede sig den liden Maleur, at en af Matrosserne, navnlig Berent Sveder, snublede over hans lange Been, da hand skulde gaae til Baaden.

Faldt hand mod Dæckit og stødte hand hannis lange Næse, hvilcken tilforn var af en sær rød Coleur, og efter saadant Træf end ydermeere blussede.

Kunde intet den liden Jonge, Povel, som aleniste var 14 Aar gammel, bare sig at lee deraf, men giorde hand det forborgent, hvilcket dog Berent fornemmede.

«Hvad Dieffvel er det, din forvorpen Knegt. Ey, du est natyrlig Mester for det Skielmsstøcke og haver lagt Tovit paa Dæckit, at ieg skulde bekomme den U-løcke. Herhid din Hund,» raabede Berent furieux, og gav han Povel it Par Ørefigen.

Povel kiempede en svare Kamp med Graaden, hvilcken vilde udbryde af hannis store beængstigede Barne-Øyen, men fordristede han sig intet at tale Berent imod.

Toeg da gamle Carel Tømmermand til Orde og sagde: «Ney, ney, Berent Sveder, slae ey den stackels Dreng. Ieg saag, at du intet faldt over Tovet, men over dine egne Been. Saadan Hændelse betyder Intet Got, dis Aarsag ieg varer Eder ad. Lad af den Plassir denne Aftning, og bliver paa Skibet til Morgenens Tijder.»

«Ey Lapperie,» raabede Berent. «Mand skal

skal intet agte saadan Kierlinge-Snack. Fluxens i Baaden Jongens, saa kanst Du gammel Spaae-Kielling spanckulere paa Dæckit denne skiønne Aftning.» Grinede de obrige Matrosser deraf og sprang udj Baaden.

Berent Sveder raabede Povel an og sagde: «Staae intet der med trybelt Gesicht. Kom ickuns med.»

Og Povels sprang fluxens ned, efterdi hand vel vidste, at Berent Sveder var af hastig Naturelle, men dyrede det intet længe, og Povel møgit gierne vilde anse den glorwærdige Stad, saasom hand var af landlig Extraction.

Men gamle Carel Tømmermand rystede hans graae Hovede og talede sig selv til, saaledis:

«Ack, Ack! Det var bedre i de gamle Dager. Da agtede Godtfolck meere paa deslige Tegn ved hvis Hielp megit ilde kan afværgis. Men nu om Stunder ere de Jongen saa kiephøye.»

Carel havde og Raison derudj, som udj mange Sager, og passerede den heele Excursion heelt drøvelig til stoer Sorrig og Maleur, disformedelst mand ey kand være varlig nock med dislige Tegn og Varsler.

Roede Matrosserne ind over, men vare de intet arriveret uden en liden Distance, da Maleurerne fangede an, thj begegnede de en Bonde-Baad med Havstriller, hvilcke returnerede ifra Torvit.

Een af Strillerne spurde saa Matrosserne, hvorfra de var komne, hvor til Berent svarede: «Sydfra.» Men saasom dislige Striller af Nyefigenhed gierne vil viide meere, spurde de samme end ydermeere, om Matrosserne intet havde nogit curieust at selge.

Den ene af Bodz-Folckene, navnlig Rolef, hvilcken immer var genegen til en Spats, svarede da og sagde:

«Ey, Du Flynder, Du skiden Kieft! Meener din Hund, vj vil forholde Kongens Told.»

Svarede een af Strillerne heelt sagtmodigen:

«Saa var ey voris Formeening, men naaer I komme af fremmed Land have I tiest en Hoben rare Sager!»

«Hvad kommer det dig ved! Køs mig bag,» gienmælede Rolef med strikte Aasiun, saa Matrosserne intet kunde bare dem at le mægtigen deraf.

Paa dette blev Strillerne furieuxe, forglemmende, at de ved deris store Nyefigenhed selv havde givet Anledningen til det Antwort, og roede de fluxens imod Matrosserne:

Toeg en af Strillerne Rolef i hans Skulder og sagde: «Du skulde faae. Ieg skal slaae dig over Halssen, din Skielm!»

Paa dette blev der en stoer Alarm, efterdj Matrosserne heelt natyrligen intet vilde lade saadant passere, saasom det jo er til stoer Bespottelse af en gemeen Strille paa denne Viis at blive tracterit. Blev der en heel Bataille

med

med Aarers Ituslagelse, Øsekars Overgydelse item tørre Hug.

Finalen blev den Artigste, efterdj ungefähr tutti falt i Vandet. Dog var Vandet af skiøn Temperature, saa det intet var til Maleur, aleniste Klæderne bleve slemt tracterede.

Saadant vil alligevel Intet sige, sær efterdj Vandet immer haver en dulmendis Influence paa hastige Naturelle, og Clammerien efter dette icke kunde continueris med fornøden Force.

Saa endede den af sig selv, og roede Matrosserne ind til den Øll-Kroe ved Slibierget nest ved, hvor de udj Skiencke-Stuen bekom Klæderne tørrede, imedens de til Tijdkort leegede Lanter, og drack af Mester Willem Seilmagers gode Hamburger Øll.

Og parlerede de over deris Reyser og Avanturer udj Holland, saa Mester Willem maatte holde sig paa hans Mave, efterdj hand loe saa mægtigen.

Berent Sveder talede om den fede Nellie Kerseboom i Gastmolensteeg udj Schiedam, og om hvorlunde hun beængstigede sig, da Berent var obligerit at seygle hid op igien, efterdj hun havde den curieuxe Imagination, at her intet Andet var end Iis og Snee. Dog vilde hun med Gedult bie paa hannis Retur, hvilcket hun havde bedyrit, med Vand udj hendis runde Øyen.

«Hillemænd, det er sælsomt med de Fruentimmer

timmer, immer parlerer de over Gedult og Dyd,» sagde Claus Kortum, en af de obrige Matrosser, «og immer troe de, vi skulle sucke og piinis af Forlængsel! Men lader dem kuns være udj den Irring, saa bekommer vj disto skiønnere Tractering ved Returen.»

«Seer hid,» sagde Berent og tog frem hans Halseklud, «den skienckede Nellie mig ved Afskieden. Her haver hun baldyret «Aan mijn Liefde», det forstaar Du vel intet, Mester Willem? Men det er saadant it Sprickwort, hun immer benøtter, naar Matrosserne ickuns haver en goed Hoben Skillinger at tractere hinder af.»

Saa drack de hendis Salut med alt Honeur, hvilcket visseligen vilde have faaet hendis Hierte at klapre af Fryd og Plassir, ifald hun havde værit hos, og ifald hun intet var engageret med en anden Amour paa den Tijd.

Fruentimmere er jo saasom de stoere Have, immer genegne til Changement.

Men som Matrosserne havde parlerit en rum Tijd, og Klæderne vare tørre, vilde de videre fort. Rolef meenede, de partout skulde gieste «Halvkanden», men sagde Claus Kortum, det havde bedre Skick at visitere Jan Christophersens Efterleverschе udj «Altenoe», saasom det var en ringere Distance.

Talede Rolef derjmod sigendis:

«Ney, Jongens, «Halvkanden» er justement en angenehm Place for Os, sær efterdj Marte Niels-

Nielsdotter der udj Øllkroen er en Pige af gode Qvaliteter, og intet strixe at beseire. Lader Os flye didhen fluxens.»

Fandt de obrige Matrosser sær Plassir udj saadan Snack, efterdj de, naar de komme af lange Reyser meere jage efter Fruentimmer end Andre og ere at ansee som forhungrede Mennisker, hvilcke paa en Gang forfalde til Graadighed.

Bøde de Mester Willem adieu og stiimede søngendis ind igiennem Stranden, saa Vægteren Lars Olesen brummede forborgent i hannis røde Skiæg; men saasom de vare mange, og hand ickuns aleene, tied han dog still, da de passerede hannem.

Men udj «Halvkanden» gick det ickuns maadeligt med Matrosserne, efterdj der var en stoer Hoben Handvercks-Karle og obrige Borger-Folck forsamblede til Discourser og deslige lustig Skiemt.

Skienckestuen var heelt fuld af Giester, og saasom det var en Tijd leeden om Aftningen, vare adskillige af dem noget lidet beskienckede.

Det var ey heller sært, at Discoursen gick heftig an, disformedelst store Sager vare passerede udj Staden i det Seniste. Det var ey ringere Persohn end welbaarne Hr. Politimester Henric Blat Discoursen omfattede.

Den gandske Stad talede jo om den Geschickte med den Skarns Qvinde Ane Jansdotter,

dotter, hvilcken publiqve for Retten havde fordristet sig at tale ham noget ilde paa.

Og var hendis Berettelse saaledis, at hun nogit efter Michelsmiss sistleeden var gaaen til Sønnufe Sælgekaane, som boede i Blattis Hauge at kiøpe Torffisch, og var Hr. Politimesteren udj sin Hauge at lystvandre.

Og som hand saag hinder, kom hand ind i Stuen og begierede af hinder usømmelig Amour, hvilcket hun da consenterede, efterdj hand lovede hinder gode Løfter. Men gav hand hinder for saadan ublue Handel aleniste otte Skilling at kiøbe Knappenaale for.

Ack, ack! Hvad skiden og usandz Tale var det intet, alt tilhope!

Jøren Guldarbejder, hvilcken kiendte den heele Geschikte heelt vel, efterdj hans Kieriste havde værit til Barselvisite hos Underfogdens Madame, berettede ydermeere, at den Skarns Qvinde intet det kunde beviise, da hun intet Prov havde at paaberaabe sig. Havde hun saaledis aleniste aabenbarit hendis egen Skam og giort sig selv til it utugtigt Fruentimmer. Var hun af Justitsen dømt til at bøde sine 3 ℔ item blive en Løgner for al Verden.

Ja, ja, hinder skeede aleniste hendis Ret, og var Welbaarne Hr. Politimester at berømme for hannis Dyd. Saadant skickeligt Levnit bliver og immer honorerit. De gode Borger-Folck parlerede megit disangaaende og commenterede Geschickten paa diverse Façons.

Nach-

Nachspielet imellem Politiemesteren og Seigneur Jacob von Wida, welagtet Kiøbmand paa Bryggen, var og heelt artigt.

Von Wida begegnede nogen Tijd derefter Politiemesteren ved Teves Dominicus Vaahnhuus, og talede von Wida Politiemesteren til med en railleux Miine og Latter høyt, at alle det kunde høre:

«Das is waar, maar sal y to glüchwunsche mit dem junge Arfving.»

Svarede Politiemesteren med vel betenckit Huu saaledis:

«Hvad siger I, von Wida?»

Gienmælede von Wida, imedens hand loe end ydermeere:

«Mitt dat Kint, dat y gemagt hebt, undt de heele Stadt van voll is.»

Var Politiemesteren gaaen af Gaden mægtig fortørnit ved den Snack, hvilcken var end ydermeere railleux, eftersom Ane Jansdotter intet en Gang var med Baren.

Saa drack de gode Borger-Folck Politimesterens Gesundheds-Salut, men aflod dog intet at grine derudaf den heele Tijd. Gemeene Handverks-Folck ere jo immer genegne at giøre Critiqver over fornemme Embeds- og Magistrats-Persohner.

Udj Kroen sad endydermeere Marte Nielsdotter paa Skiødet af en ung Handvercks-Karl, navnlig Jacob Hahn, hvilcken intet mængede sig udj Discoursen. Drack hun af hannis Øll-

Krus

Krus, imedens hand carresserede hinder og loe de tiest til hinanden, som tvende kielne Duer.

Matrosserne kom ind trampendis og med stoer Alarm, at Discoursen fast blev afbrydit.

«Serviteur, Mester Henrick,» raabede Rolef Kroe-Verten an med robuste Stemme, «her hid med dit Rostocker-Øll fluxens og keer dig intet om de Discourser, de Handvercks-Folck disputere over. Det er Hillemænd fede Karle!»

«Ey sandt, Berent Sveder,» continuerede Rolef til Berent, «havde vj dem alle tilhobe i en Nordenstorm ombord i «Haabit», vilde sagtens den møgen Discours gaae til Fiskene.»

Handvercks-Karlene brummede nogit lidet tilsammens, men vilde intet yppe Clammerie, og Mester Henrick kom med Øllet i en Hastighed.

Men vilde han have hannis Dricke-Penge med det samme, hvorudover Claus Kortum blev vred og sagde:

«Ey, kand vj intet dricke først. Kom kuns med din Larmentering senere, din Øll-Dieffvel. Vj Matrosser skal nock give dig Betalning.»

Men Mester Henrick var sær bestemt udj hannis Affordrelse.

Kastede Rolef da en Rixdaller til hannem, sigendis:

«Her, din Hund, nu est du vel fornøyit!»

Og Mester Henrick buckede hannis Hoved, greb Dalleren og køssede derpaa med stoer Ære-

Ærefyrgt, efter hvilcken Ceremonie hand stack den i hannis Lomme, forgiettende at give Penger retur, men de brave Matrosser vilde sagtens nyde meere sildigere, meenede hand.

Marte Nielsdotter ansaag den heele Situation med stoer Lystenhed og ublue Øyenkast, og da Rolef flyede Mester Henrich hans Daller, sprang hun af sin Place hos Handvercks-Karlen og satte sig fluxens hos Rolef, der begegnede hinder med saadan Snack:

«Det var Ret, min Dokke, vj skal min Troe have det lustigt. Vj Matrosser have en skiøn Hoben blanke Dallere paa Lommerne, hvilcke Du nock vil assistere med at lade springe.»

Gav Marte ham intet Svar, men aleniste køssede hannem paa hannis Mund og rækkede ud hendis Hand, som vilde hun gierne annamme en Hoben af de Dallere, imedens hun blinckede med hendis ene Øye.

Men Handvercks-Karlen Jacob Hahn blev heelt natyrlig mægtig vred over den Skarns Qvindis ublue Adfærd, og talede hinder saadan til:

«Ey, hvilcken artig Comoedie, Du laver! Kom ickuns hid igien til mig og mæng dig intet med den Flynder. Du haver jo lovit at være ved mig denne Aftning.

Loe Marte ham aleniste ud, sigendis:

«Dit Bonde-Bæst! Naaer Søe-Folck arrivere, maae hand returnere. Det er saa Skick

herudj Kroen. Min Cavalier vil nock give dig dit Markstøcke retur, som du haver skienckit mig.»

Greb Rolef af hans Lomme it Markstøcke og ræckede hannem sigendis mit railleux Stemme:

«Seer hid, din Hund, her haver du din lumpen Skilling, gack saa hand ickuns af Kroen og i hannis Mesters sodede Verksted.»

Jacob Hahn var intet meere mægtig at continuere udj hans Kaalsindighed, disaarsag hand slog til Rolef med Handen.

Kastede til Wedermæhle Rolef Øll-Krusit efter Jacob sit Hoved, raabendis:

«Gack heraf din Skielm, din forløben Soldat! Naaer «Haabit» er afsiglet, kanst du komme med dine Pretentioner.»

Blev der en svare Støy og Tumulte. Handvercks-Karlene slogis med Matrosserne. Øllit fløed ud over Bordit og Stollene, og alt tilhobe var udj en fyrgterlig Forvirrelse.

Mester Henrick løeb af Huusit og begegnede Vacten, hvilcken løeb ad Raadstuen til efter Assistance, og omsider bekom de Succes at adsplitte dem.

Alle Matrosserne blev bagbundne, selv den liden Knegt Povel, disuagtit hand af Furgtagtighed havde prekaverit sig udj Skiencke-Skabit.

Alle tilhobe blev de bragte ombord, hvor de

de af Skipperen bekom den Straf at sættes udj Bøien.

Der sad og Povel og kunde hand for Graad og Beængstelse intet tale, var det ham, som skulde hannis Hjerte briste af Sorrig og Drøvelse.

Marte Nielsdotter, det Skarn, hvilcken havde været Aarsag til den heele Maleur, førtis under Raadstuen.

Saasom Marte tilforn diverse Ganger var antruffen at være løsagtig, bekom hun af den høye Justits saadan naadig Dom, at hun skulde stande een Time for Prædickenen og een Time efter udj Byens Halsjern ved Raadhuusit Søndagen 8te Dage efter, og dernæst rømme Byen; efterdj saadan Adfærd intet af de høye Dommere diverteris udj denne Stad, hvor Dyden immer honoreris og høylovis.

Men de gode Handvercks-Karle bleve heelt natyrligen prisit for deris kiekke og tapre Optræden, sær Jacob Hahn, saasom hand jo havde bekommit Martes Løfte for denne Aftning, og hand for de rebellerende Matrossers Skyld blev narrit for den liden Plassir.

Hand bekom og Satisfaction, da hand Søndagen 8te Dage efter med Honeur ansaag Marte Nielsdotter, der stoed udj Gabestocken, thj welagtede Mestergulds med Lambert von der Ohe sloeg hannem paa hannis Skulder og talede hannem frøntelig til saaledis:

«Ja, ja, min kiere Jacob! Der kanst Du

see, hvor den Mær bekommer sin Afstraffelse, hvilckit Siun maae være dig særdelis agenehmt at beobagte. Ifald hun havde giort dig den liden Plassir og intet mængit sig med den Hund af en Matros, havde vj ey alle tilhobe bekommit det artige og opbyggelige Siun i Dag, hvilcket er til stoer Vederqvægelse og Huusvalelse for Sielen, inden Kircke-Tienisten fanger an.»

Og imedens Gadedrengene loe ad Marte og sagde hinder en stoer Hoben Sandz, giorde Mester von der Ohe Jacob den grand Honeur at permitere hannem at accompagnere sig hen til Dom-Kiercken, hvor hand end ydermeere havde Occasion at victorere disformedelst hand var escaperit af den leede Qvindis Fristelser.

Disaarsag er det immer til stoer Faveur for it Menniske at continuere paa Dydens Rosenvey, hvilckit dette er it skiønt Exemple paa.

VIVAT JUSTITIA

Ack! Ack! Hvor kand intet Livet være triste, og hvor kand ey vj Mennisker udj Øyen-Forblindelse vandre den Ondis Veye, men it naaderigt Forsiun lader dog immer den favre Retfærdighed omsider victorere til Trøst og Huusvalelse for Os skrøbelige Mennisker.

Dog — distoværre — hvor ofte er det intet saa, at Mennisken selv udj deris U-forstand intet seer det gode Forsiuns Veye, men med Gewalt stritter derjmod aleniste for skrøbelige Avance, intet eftertenckende, at det dog ickuns er til deris egen Nachdeel.

Saaledis og med Alheid Storcksdotter, sal. Matz Berentsens efterleversche.

Hendis salig Mand havde jo intet værit nogen Helgen, da hand levede; den Onde havde med slemme Konster forførit hannem til Druckenskab og Liderlighed, af hvilcken travrig Situatione Døden havde udløsit hannem, da hand

efter it langweiligt Siugeleye omsiider salig udsløcktis.

Det var og det Siugeleye, som loed hannem returnere til Dydens Vey, efter at han udj sin Druckenskab nedfalt ifra welagtede Seigneur Michel Kockes nye opførendis Vaahnhuus paa Stranden, hvilcket ved den fyrgterlige Ildebrand Anno 86 lagdes i Aske.

Og falt sal. Matz Berentsen paa hans Ryg, saa den spoleredis i den Udstreckelse, at Mester Henric Low intet var capabel at curere hannem, disuagtet hand bekom 20 Rixdaller i Bartskier-Løn.

Dog var det til den salig Mands Faveur, at hand intet blev karsk igien, disformedelst hand nock da havde continuerit hans travrige og daarlige Levnit, imedens nu Hr. Niels, Sognepræsten ved Kaars-Kiercken, salverede hans Siæl, og giorde den beqvem at indlades udj Evighedens skiønne og løstelige Urte-Hauge.

Men ack, Alheid Storcksdotter kvædede intet Fryde-Sange, da hand aflidede, men aleniste suckede og graad, og vilde intet imodtage Hr. Niels's Raison, aleniste fortfoer at raabe:

«Væ, væ! Hvor skal ieg livnære mig og mine 2de Baren uden min hierte Mands Assistance. Ack, laag ieg ickuns selv udi den Grav, hvor I haver placerit hans salig Lig!»

Men saadan letsindig Snack var Hr. Niels besønderlig imoed, efterdj hand jo formenede hun havde ald Grund at raabe Victoria. Dog

hialp

hialp hans Parlering til Intet, disaarsag hand gick af hendis Huus udi Vrede.

Ja, Alheid var endydermeere saa forblindet, at hun intet vilde give Hr. Niels de lumpne 15 Rixdaller, hand skulde bekomme for hannis Umage med dend sal. Mands Siæls Salvering, endskiønt saadan skiøn Gierning vel intet kunde honoreris høyt nock. Hun continuerede immer at klage og sige, at hun intet havde Æde for hendis Børen og disto ringere Occasion at betalle hannem dend Summa, hand hinder afkræfvede.

Hr. Niels var da med blødende Hierte obligeret at stevne hinder for Justitzen, og ved naadig Dom bekom hand hannis Penger ved Auctions Afholdelse.

Dog indkom ved Auctionen over hendis Effecter og Mobilier ickun 25 Rixdaller, saa det var net saa møgit, at Hr. Niels bekom hannis vel fortienede Penger, naaer Omkostningerne bleve afdragne.

Alheid Storcksdotter sad saa igien i hendis lidet Huus ved Engen, hvor hun aleniste havde een eniste Stue nedenunder og it lidet Cammers paa Arcken, som hendis Søn Anders benøttede, imedens hun logerede udj Stuen med hendis Dotter, navnlig Elsebe.

Og livnærede hun sig med Klæders Vaskelse udi den Elv, Vasker-Elven kaldit, hvilcken løber der forbi.

Gode Mennisker forgietter udi en Hastighed

den Tort og Bespottelse, de maae lide, og var end Alheid Storcksdotter it Mørckits Baren, baer Hr. Niels intet Nag til hinder disangaaendis. Hand var saa naadig at lade hinder vaske hannis og hannis Kieristes Linned for en ringe Betalning, ja end ydermeere recommenderede hinder til andre weledle Embeds-Folck af Staden, sær da hun giorde hendis Arbeyde skiønt, og, for at livnære sig, til ringere Betalning end de obrige Vasker-Kiellinger.

Hialp Elsebe hinder med hendis Vaskning og bar hun Tøyet omkring til de honete Folckis Huuse, ved hvilcken Occation der dann und wann vanckede en Skilling item en Hoben smucke Ord af de welbaarne Embeds-Folckis unge Sønner, sær saag en af Bormesters hinder an med Frøntelighed og kneb hand hinder for Spats een Gang imellem udj hendis blottede Armer, hvilcke vare buttede og trinde og heelt delicate at ansee, liigesom hendis Aasiun var besynderlig favert at beskue.

Saadan u-skyldig Skiemt var den unge Seigneur intet kostspielig med, trotz hannis høye Extraction, og Elsebe var møgit contente ved den særdelis Naade.

Da Anders var bleven 14 Aar gammel, bekom hand Occation at sigle som Cajutsvogter med Skipper Christopher Dickmeyer paa hannis Skib «Neptunus» kaldit, men var hand nock intet en god og skickelig Jonge, hvilcket

mand

mand fluxens kunde see af hannis forborgne Aasiun.

Hand havde sort Haar liigesom een Morianer, hvilcke ere Christendommens Fjender, og Haarit laag udi tykke Tiavser over hannis lave Pande. Hannis Øyen skulede immer liigesom hand forventede Slag og Hug.

Natyrlig bekom hand og een brav Hoben derudaf, efterdj han intet var saa geswindt, som Skipper Dickmeyer med Raison kunde fordre af hannem, men hannis travrige Aasiun visede tilfulde, at hannis Hierte intet var af en god Qvalitet. Disforuden havde hand en stoer Mund, saa hannis heele Aparition intet var angenehm at beobagte.

Saa gebørede sig en dunkel Fredag Aftning udj November een slem Maleur, thj var det saa Himmelens Villie, at Anders i een gewaldig Norden-Storm nedfaldt af Cajuts-Trappen. Forsloeg hand hannis venstre Hand, saa hand var obligerit at qvittere Søen.

Og var Skipper Dickmeyer contente dermed; thj Anders havde intet bekommit Occation at giøre Skielms-Støcker end, hvilcket vel senere havde fanget an, ifald han havde continuerit at sigle.

Anders boede saa ved hannis Moder i det lidet Huus en rum Tijd til hand blev karsk, dog var hand intet meere af Førlighed udj dend skadede Hand.

Dog — nogle Mennisker ere gode, end-

skiøndt andre ere ickuns slette, og dis Aarsag toeg Bormesters welbaarne Svoger, Seigneur van der Lübcke, welagtet Kiøbmand paa Stranden nestved det Sted «Altenoe» kaldit, Anders i hannis Tieniste som Arbeyds-Karl paa Pack-Huusit, hvilcken Naadighed er it Exempel paa, at Embeds-Folck icke lade af med at hielpe dennem, som liide Piine og Fortrængsel.

Og at Anders bekom den Kondition gick saaledes til:

Bad Elsebe Bormesters Søn recommendere hendis Broder, hvilcket hand lovede, efterdj hand var udj lustigt Humeur, og forlangede hand aleniste til Wederlag it eniste Køs af hendis Rosen-Mund.

Efter nogen Stundz Betenckelse giore Elsebe det, og med nedslagne Øyen, endskiønt it saadant ringe Signe paa Tacknemmelighed vel intet kunde være til Prejudice for hendis Dyd, ifald hun intet selv var genegen at drive dend Spats videre.

Men ack! Som det gaaer tiest, gick det og ved denne Occation. Elsebe var vel en god og føyelig Pige, men hun forgiettede fast dend store Distance som var mellem hinder og Bormesters honette Søn, disformedelst hun nock ved en Troldqvindis Assistance forgiorde Sindet paa hannem. Anden Aarsag kand intet tænckis, og hun var en Aftning beobagtet at vandre om udj Skude-Wiig, paa hvilcken Place en Hoben af de Skarns Qvinder logerede.

Bor-

Bormesters Søn blev af dend Aarsag saa forblendit, at hand føyede hinder udj usømmelig Amour adskillige Ganger, endskiønt hun paa Skrømt strittede gewaldig imoed i Førstningen.

Ack, ack, hvilcken fyrgterlig Tancke er det icke, at den gode, welbaarne Søn af Bormester skulde nedfalde udj sliig Skarns Qvindis Trolde-Garn; men ved it naaderigt Forsiuns Assistance bekom hand dog Succes at kaste hinder paa Dørren efter it Aars Forløbelse.

Og var hun da med Baren, men bekom for sin Løsagtigheds Skyld dend heelt fortiente Afstraffelse med Byens Forviselse efter Bormesters naadig Dom.

Men forinden gebørede sig en slem Geschickte med Anders og det paa saadan Viis:

Kom Anders en Aftning gaaendis ind ad Stranden, og var det mørkt. Intet Menniske kunde man obsalvere i Gaden, alene Vægteren Morritz stoed ved Kort Pihls Smue og kaagede ned ad Strædet. Og som Anders gick fort i den tomme Gade, blev hand observante paa en skiøn Musiqve, hvilcken løed ifra Gieste-Stuen hos Jacob Bagers Efterleverske.

Anders blev staaende at anhøre dend favre Melodie, dis Aarsag han placerede sig ved dend høye Trappe til Seigneur Jan van Erpecoms stoere Vaahnhuus paa dend contraire Side af Stranden.

Hos

Hos Jacob Bagers var der stoer Lustighed. Alle Vindverne udj 2det Stockverck vare skiønt illuminerede, og stoed nogle Vindver obne, dis Aarsag Anders dann und wann kunde høre dend stærcke og høye Parlering og Raaben, naaer Instrumentisterne pavserede lidet.

Obsalverede hand, at det var fornemme unge Karle af Staden, item fremmede Skippere og liigerviis unge Fruentimmer, hvilcke alle tilhobe vare udj superbe Humeur.

Hørte hand, Seigneur Dverhagen raabe med høy Røst og leendis:

«Ey, ey, Broder Klenow, drick hand intet meere af den krabate spaniske Sect, hand kand intet fordrage saa møgit!»

Men giensvarede Seigneur Klenow med hannis pibende Stemme, hvilcken løed sær comiqve:

«Hi, hi, dummer Jonge! Wat kom dat io bie? Singot, Bruder Dverhagen! Der Deuwel sol io holen! Hi, hi, hi!»

Og stødte hand hannis Stob mod Seigneur Dverhagen sit, og omarmede de hinanden.

Musiqven fangede wieder an, saa Anders intet meere kunde høre, men saag hand, at de unge Seigneurs karresserede Fruentimmeret nogit møgit. Dog vare de Fruentimmere sagtens vante til deslige Tractering, efterdj intet ærbare Qvindis-Persohner mænger sig udj saadant lustigt Karle-Gesellschaft.

Efter

Efter it lidet Moment kom en af Seigneurerne med stoer Alarm ned ad Trapperne og ud paa Gaden, efterdj hand var noget lidet beskienckit og havde nødig at movere sig en Kiende i den friske Luft.

Men saasom hand intet var capabel at bevæge hannis Been distincte, forlorede hand hannis Hat, saa dend nedfaldt udj Gadeskarnit.

Anders gick did hen og optog den, tørkede dend af og flyede Monsøren dend, sigendis:

«Servitør Monsør, her er hannis Hat!»

Bleve dend Adenn observante paa hannem, saag hannem kurz an og gienmælede:

«Hvad est Du for en Hund?»

Rev hand udj en Hastighed Hatten ifra Anders.

«Ieg er ingen Hund, aleniste en ærlig Arbeyds-Karl,» svarede Anders i Retur.

«Ey, din frække Slyngel, gack af Gaden. Ieg er Bormesters welfornemme Søn,» sagde dend unge Seigneur. «Ieg kand intet for min Død fordrage, at hand parlerer mig imod.»

Men i det samme Moment kom Elsebe løbendis af Huusit, og saasom det var dunkelt, kiendte hun intet til sin Broder Anders, ickun Bormesters Søn, hvilcken hun raabede an med kielen Stemme:

«Ack, min Hierte, hvor bliver hand dog af. Ieg bæver af Forlængsel efter hannem. Kom til hannis kielen Due, min hierte Amice!»

An-

Anders blev ved saadan Snack furieux, saasom hand intet Kundskab havde til Elsebes usømmelige Amour, og immer havde seet hinder an som en dyderig Jomfrue.

Hand forgiettede dis Arsaag heelt sig selv og sloeg til Bormesters honette Søn i hannis Aasiun, saa hand nedfaldt i Gadeskarnit med it stærckt Skrig.

En stoer Hoben welfornemme Borger-Sønner item Vægteren kom løbendis til, og grebe de Anders, hvilcken bekom heelt trofast Hug, hvad hand og vel havde fortienit. Thj hannis Frækkhed og Usømmelighed var saa stoer, at hand end ydermeere skieldte Bormesters Søn med liderlige Ord og hannem beskyldte, at hand havde lockit Elsebe, disuagtet det jo var vitterligt, at den Skarns Pige havde forgiort den welædle Seigneur.

Anders blev sat under Raadstuen, men continuerede de unge Cavaliers deris Plasir, disuagtet de vare obligerede at tale Elsebe kierligt til, efterdj hun begegnede dem med Kaaldsindighed og intet meere vilde være hos dem.

Peder Rafnsberg, en ung honete Cavalier kom da med it Stob med stærck, skiøn Viin og rækkede hinder, sigendis:

«Drick ickuns, min Balsambøsse, saa forgietter Du fluxens den liden Maleur.»

Elsebe greb hastigt Stobet, stack det ud til Bunden, saa hun blev rusen og lo deraf med høy Røst.

Saa

Saa løbe de alle tilhobe i Huusit, og Elsebe var den lustigste af det ganske Compagnie.

Derudaf kand mand see, at hun var i Ledtog med een Trold-Qvinde, efterdj hun i saadan Hastighed kunde forgiette hendis egen Broders slemme Misgierning.

Paa saadan travrig Viis forlorede Anders heelt natyrligen sin Place hos welbaarne van der Lübcke, og ingen af de obrige Kiøbmands-Folck vilde have nogit meere med hannem at skaffe.

Saaledis bliver det immer til stoer Prejudice at giøre dislige slemme Streger udj Hastighed og intet udj Sagtmodighed bøie sig for Forsiunets forborgne Veye, hvilcke intet vj Mennisker immer kand udpønske.

Anders gick, da hand efter naadig Dom igien var udsluppit af Arresten, hiemme i hannis Moders lidet Huus paa Engen, og var aleniste til Plage, da hand intet Arbeyde bekom. Hannis Moder var dis Aarsag obligerit at strenge sig end ydermeere an.

Havde intet Elsebe dann und wann bekommit en Dusør af Bormesters Søn, dessen gode Hierte intet fornectede sig, havde det seet heelt trybelt ud.

Men ack, saa arriverede den stoere U-løcke med Elsebe, at hun blev Byen forvisit, og dend haarde Nød pickede paa Døren til det lidet Huus ved Engen, efterdj Godtfolck paa saadan Ge-

Geschickte intet meere vilde have medA lheid Storcksdotter at bestille.

Fornemme Folck kunde ey heller være saadant bekiendt. Ney, ney, mand maae holde paa sin Honeur! Dend Ondis Børen skal intet hielpes, aleniste Piine og Afstraffelse ere af nogen Effect paa dislige.

Efter saadan Himmelens Tilskickelse var det natyrligt, ifald Alheid og Anders havde omvendet dem ifra deris daarlige Vey, men ack paa saadan Viis gick det intet. Alheid continuerede i hendis Vankundighed og Forblindelse at snacke ilde paa Bormesters og Hr. Niels's Bag, som dog tilforn havde værit sær naadig imoed dem.

Saalunde er det tiest. U-tacknemmelighed er dend sickre Grøde at indhøste paa gode Gierningers Udsaaelse.

Een Aftning, det var heelt mørkt, var Anders gangen af Huusit, efterdj hand intet kunde holde den Sorrig hiemme ud (hvilcket hand senere sagde for at excusere sig), men det var nock intet dis Aarsag, thj den Onde derigerede selv hannis Vey.

Og gick hand i van Hameckens Bod ved Muuren, hvor hand med Force brydede sig ind og stial en stoer Hoben saavel af Mel som Smør, hvilcket hand hiembragte til hannis Moder.

Den Skarns Qvinde var saa besat af den Onde, som vel ved Hungerens Qvaler havde lockit

lockit hinder, at hun kaagede Grød derudaf disuagtet hun vel forstoed, det ey var ærlig bekommit.

Paa saadan u-skickelig Viis livnærede de dem en Tijd lang, men saasom dislige onde Gierninger immer locker og kalder udj Sielen, blev Anders end ydermeere fræck og forvoven, og giorde hand adskillige Ganger det halsløse Skielms-Støcke at tyvstiele ifra welagtede Kiøbmænds Pack-Boeder.

Dog var det saa heldigt, at Vægteren Jens Larsen blev observante paa hannem ved een saadan forborgen Excursion. Hand kaldede Godtfolck til hannis Assistance, og blev Anders attraperit, imedens hand stoed med een Sæk Mel paa hannis Bag.

Men var Anders saaledis besat af dend Onde, at hand slog Vægteren i hannis Hoved med hannis Hand og raabede:

«Gid Dieffvelen havde Jer. Ieg skidder i Retten og Rettens Betientere, de Hunde! De ere Skielme og Tyve for Bonde i Landet og fattige Folck udj Staden, alle tilhobe!»

Saadan liderlig Snack fick hand icke continuere, thj sloeg Jens hannem af ald Force med hannis Spiud over Halssen, saa Anders nedfaldt uden Samling, dis Aarsag mand var obligerit at slæbe hannem til Raadhuusit, hvor hand lagdis udj Bolt og Jeren.

Og for hannis fyrgterlige Misgierninger blev hand sadt under Taarnit paa Bergen-

Huus, og rettet paa Nordnessit 2de Maaneder dernæst.

Men ack! Hannis Siel gick forloren, disuagted Hr. Niels og hannis Medbroder Hr. Mogens ivrede fast Dag og Nat for at salvere dend, dog disto værre uden Succes. Den Onde vilde intet give Afkald paa hannis Part.

Og alt tilhobe havde sin Aarsag udj den slette Optugtelse, Alheid Storcksdotter havde givet hannem.

Selv bekom den Skarns Qvinde sin velfortienede Afstraffelse. Efter uden Held at have negtet, hun jo kiendte til Tieuff-Godzet, blev hun af dend niedkiere og brave Underfoged Jesper Andersen bragt til Bekiendelse, hvilcken vel kand kaldes frjvillig, saa hun omsider gav sig for hannis krabate og exellente Methode.

Og saasom hun tilstoed at have været witterligt om det meste tieuffstaalne Gotz, Anders af Tijd efter Anden havde bragt udj hendis Huus, og efterdi hun havde i lange Tijder dølget saadan hendis Søns onde Misgierning og fiælit med Tieuffen, blev hun efter Laugen kiendt som Tieuf.

Det staalne Gotz, hun havde dølt hos sig, havde værit af langt høyre Valeur end 20 Lod Sølv, og dis Aarsag kunde det ey regnis til Straf som it ringe Tieuffverie.

Dømtes hun at straffis til Kagen og at have Tieuffs-Mercke item have hendis Boeds-Lod

til

til Hans Kongl: Mayts: forbrudt, saa vel som at blive Byen forvisit.

Retfærd kommer immer hervor, og hendis Dom bekom hun heelt galant med Exception af det Seniste, efterdj den Onde toeg hinder inden hun blev accompagnerit af Stadens Territorio.

Blev det Skarns Liig af Rackeren nedgravit søndenfor Kierckegaarden ude paa Marcken til ævig Bespottelse.

Og gebørede det sig udj det Herrens Aar 1696, den 4de Martij, hvilcket var en Torsdags Aftning.

Hendis lidet Huus og Grund ved Engen blev ved Auction af weledle Bormester Laurits Søfrensen tilslagit Seigneur Hans Falchberg for 140 Rixdaller, efter at der ved tvende Auctioner var icke meere buden, og dend Summa ey kunde erlangis, som det var taxerit for.

Paa det Sæt gick det med den Skarns Qvinde Alheid Storcksdotter og hendis Øgle-Æt.

Maatte dette Exemple tiene til Afskræckelse for dennem hvilcke udj Vankundighed eller Forvorpenhed sætte dem op imod dend velwiise og naadige Justitz.

DEN WAHRHAFTIGE AMOUR

Det var Søndag mellem St. Johannis og St. Olai Tijd Anno 1695, at welagtede Kiøbmand udj Bergen Henric Bremer celebrerede hannis Brøllup med den dydædle og skiønne Jomfru Eva, Seigneur Albert Volchers eniste Dotter.

Og blev Brøllupet feyrit med Giestebud med Spil og Leeg, hvor alle de welagtede Kiøbmands-Folk udj stoer Lustighed og Fryd bleve ved det gode Tractement heelt rusne, saa alt tilhobe passerede besynderlig fornøyeligt.

Ja, selv Sognepræsten, dend welerwærdige Magister Søfren var og af Plassir og Skaalers Uddrickelse intet saa lidet animerit, dis Aarsag hannis runde, glatte Aasiun skinnede liigesom Aftensolen, naar hun neddaler.

Brudgommen Seigneur Bremer var heelt frydefuld, ja hand havde sagtens al Aarsag dertil, efterdj Eva var fiin og faver som een skiøn Rosenknop.

Og

Og var det dend wahrhaftige Amour, hvilcken havde sluttet dend Handel, disuden var hun Seigneur Volchers eniste Arfving til hannis møgit Gods og Guld.

Seigneur Bremer var saa animerit, at dend Tijd hand drack Kongl: Mayts: Skaal med Velsignelses-Ynske derhos, saluterede hand paa dend Vijs, at hand kastede Stobit imoed Vindvet i Brøllups-Gaarden, saa Glarit splintredis.

Raabede det hele Gesellschaft «Vivat» og efterfølgende hannis glorværdige Exemple, saa der fast intet var it Vindve ubeskadigit.

Derudover loe de mægtigen, og Seigneur Volcher buckede hannis graae Hovit og tackede skyldigst det heele Compagnie for dend særdelis Honeur.

Ja, ja, var det heelt natyrligt, at det Brøllup convenerede de gode og welagtede Borgerfolck, sær efterdj Eva, saasom en veloptugtet Kiøbmands-Dotter havde giort it løckeligt Val udj alle Maader.

Sad hund end med lidet melancoliqve Miine, var det ey at agte paa, efterdj hun jo aleniste var 17 Aar gammel, og nock vilde blive fornøyet, naaer hun først kom udj Brude-Seng.

Henric Bremer var udj hannis Manddoms bedste, Alder, ungefär 43 Aar, men stoer og sterck. Han skulde nock viise hinder sin Capacitet.

Og er det til møgen Assurance for it ungt

Fruentimmer at bekomme saadan Mands-Persohn til Egte-Mage, efterdj hand med stoer Erfarenhed med disto større Succes kand leede hendis Foed paa Livets Stie, at mand intet forvildis paa de Irganger, hvilcke immer forefindis, sær for Fruentimmeret.

Henric Bremer tænckte og derpaa, og hvorledis hannis sal. Fader Cort van Bremen havde talit hannem til i hannis unge Dage, da hand blev skicket ud med van Bremens eyendis Skib, «Norske Løwe», under Skipper Weldings særdelis Omsorg:

«Min hierte Søn! Skalst du blive beqvem at continuere min Geschæft, est Du obligerit at perfectionere Dig udj diverse Færdigheder, og særdelis udj Siømands-Skab. Kannst du først navigere brav en Galiot, kannst du med disto bedre Skick navigere udj Commercien og udj Egtestand. Fruentimmeret, min hierte Søn, er at ligne med it skiønt udhalit Skib. Hvad nøtter alle de hvide Seyl, at hun flyver som en Fugel over Vandet, haver Du intet den rigtige Styring paa hinder, gaaer hun fluxens paa it Rif og ruinerer hinder selv tilligemed hendis Styrismand.»

Henric Bremer smilede ved Anmindelsen og saag Eva an. Jo, jo, hand var nock capabel at navigere hinder, det vilde hand gierne parere paa.

Men sad Eva Volchers udj andre Tancker. Det var de Instrumentister, som forvoldte det.

Spil-

Spillede de en Melodie, hun kiendte ifra de Tijder, hun vandrede udj hendis Faders store Hauge ved Closterit cituerende.

Hun nynnede den liden Viise, men forborgent, Ordene var aleniste udj hendis Huu. Og løde de saaledis:

Gick ieg ud paa den grønne Vang,
Blommer saa røde der staae.
Sang liden Fugel hans kielen Sang:
Hvi mon saa ene Du gaae?

Siung ey saa høyt, Du liden Ven,
Traurig, ack, være ieg maae.
Siig mig, aleenist, hvor skal ieg hen,
Skal ieg min Hierte-Fred faae?

Det var justement som Sangen fick hendis Tanker end ydermeere at circulere om det selvsamme. Hun saag Haugen som laag udj Solskinnet og formerckede hun liigesom den angenehme Vellugt af de skiønne Hollændiske Zwibeler.

Hun kunde intet afværge det, men een Taare randt af hendis store favre Øyen, der hun sad i Brøllups-Gaarden. Dog var det it Held, at dend møgen Snack og Poculering giorde, mand intet blev observante paa dend liden Maleur.

Sad dis Aarsag Eva med Roelighed ved hendis kiere Mands Side, men udj Imaginationen lystvandrede hun i dend skiønne Hauge.

Det havde ey heller været saa facile for hinder udj hendis Optugtelsis-Tijd, efterdj hendis

hierte Moder dend dydædle Helvig Mogensdotter salig var afliden, da Eva ickuns var it lidet Barn paa 3de Aar, og havde dend sal. Qvinde disformedels intet bekommet Gelegenhed at følge hinder paa hendis Livsens Vey i Ungdommens favre Dager.

Og hvad forstoed hendis gode (men immer af hannis Kiøbmands-Skab engagerede) Fader sig paa een ung Jomfrues Sentiments?

End ringere Sympathie formerckede hun hos hendis Moster, Susanne, hvem Skiebnen havde ladet sidde udj eenlig Stand, og disaarsag immer talede satyrisk over Mandz-Persohnerne, sær de unge Karle.

Een ung Jomfrues Huu er intet let at definere, og Tanckerne flyve saa beqvemt til de forborgne Stæder, omendskiønt hun selv strittede derjmoed.

Hun vidste jo, hun havde giort et løckeligt Val, og var intet Henric Bremer eben en ung galant Cavalier, saa havde hand en stoer Hoben andre gode Qvaliteter, hvilcke vare langt at preferere.

Til hvad Nøtte er honette Maneerer, galante Exercitier og Politesse imoed Duelighed og Arbeydssomhed udj Kiøbmandsskab, hvorved Velstand conserveris og gode Dager rinde op?

Eva saag hendis Kiereste an, og var hand af Lycksalighed og dend møgen god Viin heelt løckelig, og talede hinder sagte til saaledis:

«Ack,

«Ack, ack, hierte Kone! Du haver vel Forlængsel, efterdj Du est af saa stille Humeur, men haver Patience. Du skalst nock blive contempt, min Balsambøsse!»

Han loe derudaf med Force, saa hand var liige ved at forlore Veyrit, imedens Eva sad med nedslagen Øyen, og blev hun rød ved dend Snack, hvilcket jo immer klæder een ung Jomfrue besynderlig vel.

Hun kunde intet undlade at erindre sig dend Anden, hannem hun, (disuagted hun giorde sig al Umage dermed), intet kunde forgiette, og var hun af dend Opinion, at hand icke vilde have talit hinder til paa saadan Facon.

Hand var og een ung honette Cavalier dend Anden, hand Seigneur Rossenwinge, een heel skiøn Gestalt, og kunde hand tale een ung Jomfrue til, saa hendis Hierte pickede av Fryd.

Ack ja. Det var udj den Jule-Stue hos Seigneur van Duyren, hun først havde begegnet hannem. Var hun bleven observante paa, at hand liige ifra Førstningen fixerede hinder saa særdelis. Og da hand ved Frier-Legen havde bekommit den Dom at kaage paa Stiernene, saluterede hand hinder med en dyb Complimente, og havde ombedit hinder at accompagnere sig.

Havde hand talit hinder skiønt til om Stiernerne paa Himmelen, sær om den Planete Venus, hvilcken blinckede til dem. Det var, som

forgiettede hun det heele Compagnie og aleniste anhørte hannis angenehme Conversation, der løed som skiøn Musiqve udj hendis Øren.

Og da de vare obligerede at returnere til det obrige Gesellschaft, var det liigesom hun formerckede nogit for Brøstit, hvilcket hun intet var capabel at definere. Hvor sælsomt pickede intet hendis Hierte, da hun ansaag hannem, og kunde hun intet lade af at kaage der hen, hvor hand havde placeret sig, dis Aarsag dend Picking udj Hiertet intet vilde aflade.

Det var om Søndagen 2de Uger dernæst, hun havde begegnit hannem, som hun vandrede ved hendis Mosters Side til Kircken at anhøre Prædickenen paa de Hellige 3 Kongers Dag, og havde han helsit hinder med stoer Honeur og Admiration, endskiønt hun natyrligen som een dyderig Jomfrue intet havde helsit igien, efterdj saadan letfærdig og u-blue Compartement jo intet skickede sig.

Hun forstoed dog forlængst, at han suckede for hinder, men saasom hand var een honette og galant Cavalier, dyrede det een rum Tijd, inden hand fordristede sig at adspørge hinder.

Saa var det hand omsider aabenbarede hinder sin Amour. Dend Epistel, hand disangaaendis tilskrev hinder, var liigesom prentet udj hendis Huu, og den heele Situation stoed udj ErindringensSpeyel heelt livagtigen afskildret.

Hun kunde intet aflade at repitere for sig selv

selv de Ord, hand havde tilskicket hinder. Og løde de saaledis:

«Høyædle og Welbaarne
Aller deyligste og dydigste
hierte Jomfrue!»

«Intet uden med stoer Bæven og Fyrgtag-«tighed haver ieg ringe Creatur fordristet mig «at tilskrive Eder, men hvad skal ieg anføre «til min Excuse andet, end at Eders Portrait, «hvilcket immer staaer opplantet udj mit Hier-«tis lønligste Cammers, intet giver mig Roe-«lighed. Ack, allerdydigste Jomfrue, er det «saasom ieg haver formerckit een GUd-dom-«melig Direction, da ieg saag Eder an og flux-«ens var liigesom slagen. Hierte-Jomfrue, hvad «kand ieg vel andet end med stoer Assurance «forsickre Eder, at ingen Persohn udj denne «Verden skal være udj Stand til at betage hos «mig dend Preference, ieg i mit Hierte haver gi-«vet Eder.

«De skiønne dyderige Qvaliteter, I eyer «udj Eders favre Siel, haver saaledis fraperit «Eders ringe Tiener, at ieg intet længer kand «lade af ifra mit dristige Forsæt, (hvilcket I «udj Eders Himmelske Bonté nock vil par-donnere), at adspørge Eder, om I intet udj «Eders u-fattelig Generøsitet vil begegne min «ydmygste Bøn med Eders Samtøcke.

«Min aller-sødeste, udvalgde Engel, tager «intet i Betenckning at glæde mig med Eders ange-

«angenehme Resolution og værer med mig liige «forsickret om, at dend Handel er af HErren «og vil undfalde til dend høye GUds Ære.

«Med Impatience og bange Anelser vil ieg «opbebie Eders Resolution, maatte dend, Al«lerdydigste, blive i Hendis ringe Tieners Fa«veur og permitterer mig, at ieg med allerstør«ste Respect og Veneration til min Grav maa «kalde mig.

«Høyædle og welbyrdige
Aller sødeste Jomfrues
underdanigste
Tiener
R. S. Rossenwinge.»

Det var intet curieust, at dend Epistel kunde bekomme hendis Kinder at gløde, og hendis Hierte at hamre.

Ack, ja, ja! Hun suckede, som hun sad der udj Erindrelsen, imedens hun anhørte de Instrumentisters skiønne Musiqve. Den Melodie var heelt sælsom skicket til at fremmane de melancoliqve Memorationes.

Hvad var intet hendis hierte Fader bleven furieux, da hun talede hannem til om den Affaire, og havde hand hyttet ad hinder med hannis Stock, sigendis:

«Est Du een erlig Kiøbmands Dotter og løber gal efter galante Cavaliers? Gid Du faae een U-løcke for saadan daarlig Snack. Var det intet at ynske, Du laag under Kircke-Gulvit, Dit

Dit Skarn, at giøre mig gammel Mand den Sorrig og Bespottelse. Vedst Du intet, een Kiøbmands Dotter skal have en af hendis egen Stand og Vilkaar? Fornemme Folck seer ickuns med Foragt paa saadan daarlig Val. Faer fluxens paa Dit Cammers og bereed Dig at egte dend welagtede og brave Seigneur Henric Bremer, der udj Tugt og Ære haver tilspørgit mig, og bekommit mit Samtøcke!»

Det var strenge Tijder, hvilcke rindede op for hinder paa hendis lidet Cammers, hvor hun continuerede heele 3de Dager at udøse Taare-Strømme.

Men Moster Susanne talede hinder indtrængendis til, og berettede hinder, at de unge Cavaliers vel vare galante og artige, men hvad Nøtte var det?

Maatte hun intet forgiette Ingebor, Zander Jansens; Karen, Lyder Krops og een Hoben andre agtbare unge Kiøbmands-Dotre, havde de intet giort it løckeligt Val og var det intet wahrhaftig Amour?

Geviss var det saa. Immer vare de gode Madammer contente, og hvad besaed vel deris Kierister af Qualiteter?

Aldeles Intet, hvormed de kunde charmere it ungt Fruentimmer. Men saasom de intet saag paa dend skiønne Skal, aleniste paa Kiernen, havde de alle tilhobe prefererit Dueligheed og Arbeydsomhed.

Saaledis parlerede Moster Susanne udj diverse

verse Klocke-Timer hver Dag, og saag Eva, hvilcken jo var een raisonabel Jomfrue, at Moster havde stoer Raison i det, hun sagde.

Hun formerckede og, at det var den wahrhaftige Amour, hun følte for Henric Bremer, thj hvad er vel Amour andet end it godt og løckeligt Levnit, hvilcket intet bedre kand giøres end ved it riigt og anseeligt Partie med en Mand, der kand continuere hannis Faders Geschæft. Og gav hun sig da, hvilcken priselig Føyelighed nock Himmelen vilde honorere.

Med dislige curieuse og melancoliqve Tancker sad Eva ved Brøllupsbordit, imedens Instrumentisterne spillede.

Men da de stansede lidet efter, var det som hun vaagnede op af en Slaap, og saag hun hendis hierte Mand an med kierligt Aasiun og stoer Adoration.

Gewiss var det den wahrhaftige Amour! De melancoliqve Tancker kom jo aleniste af den liden Sang, Instrumentisterne havde giort, meenede hun, men ney, Aarsagen laag intet derudj, det var aleniste Forlængsel efter Amour, dog det vidste vel intet saadan ung, dyderig Jomfrue selv om.

Det visede sig og, at det var it løckeligt Val, og at Himmelen honorerede hinder, efterdj hun efterfølgede god gammel Skick og toeg een Mand af hendis egen Stand og Vilkaar. Thj avlede de tilsammen 10 Baren, nemlig 7 Sønner og 3de Døtre, og kom hun, da

hand

hand aflidede, igien udj Brude-Seng med Seigneur Abraham Messing og fick hun ydermeere 5 Baren med hannem.

Derudaf kand mand formercke Himmelens Villie, og var det at ynske, at saadan fortræffelig Sædvane immer vilde continuere, men ack, nu omstunder er der giort temmelig Skaar derudj, og vil de unge Jomfruer selv træffe deris Val, hvilcket helt natyrligen er til stoer Prejudice, efterdj de gemeenligen intet haver dend Erfarenhed udj Egteskabs-Handel, som de gamle.

Og haver de bekommit den Erfarenhed, saa er det nock til Skade paa deris Dyd, hvilcket vel intet er at preferere.

UDJ DIEFFVELENS SNARE

GUds Miskundhed og Viisdom vare evindeligen! Hannis Almagt er stoer at de forborgne og skiulte onde Gierninger komme for Liusit, dis Aarsag Dieffvelen, (om hand end synes at victorere), dog omsider bliver slagen og nedstørtit.

Dette haver vj syndige Mennisker ald Grund at eftertæncke, thj immer er den Onde paa Vact for at indstiele sig udj Menniskens Hierter. Ja, hand kommer ey aleniste udj forskreckelig Gestalt, men end og saasom it forlockendis Siun, til des hand omsider bekommer Succes at anamme Sielen til evig Fortabelse.

Maatte Mennisken lære at flye den Ondis Veye, og intet lade sig bringe udj Irring, saaledis som det gick Suzanne Madzdotter, sal. Knapmager Krols Efterleverſche, hvilcken heelt triste Geschickte vel kand tiene wildfarende Siele til Afskye og Forskræckelse.

Suzanne Madzdotter boede i Weiten udj hen-

hendis eyendis Waahn-Huus nestved welbaarne Madame Swartzkopfs, og var hun af icke saa ringe Midler, efterdj hendis sal. Mand efterloed hinder udj gode Kaar, sær i Proportion til hendis Stand.

Men var hun af gemen Extraction og havde aleniste bekommit en daarlig Optugtelse, hvilcket og vel kand forstaaes, efterdj intet een veloptugtit og fornemme Matrone vilde være capabel at begaae een saadan Misgierning, som hun distovær blev forledit til.

Ney, ney, welfornemme Borger-Folck udj denne glorwærdige Stad ere aleniste at berømme for deris gudelige og honette Levnit.

Dog var det ey nemt at tro hinder noget Ilde paa, naar mand ansaag hinder. Hun var aleniste 38 Aar gammel, og heel skiøn af Gestalt, dis Aarsag hun med hendis Midler sagtens kunde bekomme mangen brav Handvercks-Mand til Egte, ifald hun skiøttede derom.

Mand skulde og supposere, at hun var een gud-frøgtig Qvinde, efterdj hun fast hver Søndag vandrede til hendis Stoel ved Choret udj Dom-Kiercken med hendis eniste Søn, navnlig Jesper, ved Handen.

Hand var een rask Knøs paa 7 Aar, og siunlig hendis Fryd og Glæde.

Efter Prædickenen ginge de immer tilsammens ud paa Kiercke-Gaarden, hvor hendis sal. Mand var begravit, og laag hun nogen

Tijd der, for, som det saag ud, at opskicke Bønner.

Men, men, salige ere de, der have HErren forborgen udj deris Hiertis Løn-Cammers og intet aleniste prise Hannem med Læberne.

Sognepresten, den welærwærdige Magister Ambrosius, troede og paa hinder og berømmede hinder for hendis gudhengivne Sentiments som it Exempel for Menigheden, sær da hun intet forglemmede de Fattige med een Skierv eller Præsten med hannis Offer i Proportion til hendis Midler.

Hiemme levede hun silence, aleniste med een gammel Tieniste-Pige, Else Christensdotter, til hendis Assistance, og ickuns occuperit med hendis Søns Optugtelse udj Kierlighed og Ømhed.

Ack, dend Onde veed heelt vel, hvorledis hand skal attaquere it Menniske, og disaarsag giorde hand denne hendis kiære Søn til hendis Hiertis Afgud. Og det gick saadan med Suzanne Madzdotter, at dend Tijd Prøvelserne rindede op, rendte Dieffvelen med Succes Storm paa hendis Hierte.

Den travrige Aventure gebørede sig nemlig, at hendis Søn Jesper blev slagen af Siugdom, og kom Siugen derudaf, at hand leegede neede ved Stranden, og skar hand hannis eene Hand i een Jern-Krog, som laag i Fiæren.

Suzanne Madzdotter blev heelt natyrlig intet lidet altererit, da hand om Aftningen talede

som

som udj Vildelse om rare Materier, hvilcke hun intet kunde udgrandske, men var det, som om hand slettes intet vilde kiende hinder, disuagted hand ellers var een god og kierlig Søn af Humeur og Naturelle udj alle Maader.

Else Christensdotter blev fluxens skicket at hente Chirurgiusen Mester Peter Stub, ombedende hannem at komme fluxens at øve hannes Konst.

Mester Peter ilede og udj een Hastighed. Hand var een sær habil Mand udj Medicinen og een navnkundig Doctor.

Hand kaagede dend Siuge nøye an, hostede noget lidet og brummede som for sig selv, hvilcket hand van pleyede, naar hand faldt udj dyb Speculatz.

Suzanne Madzdotter gav med beængstigede Øyen Act paa hannem, og saag hannem heelt spørgendis an.

«Ja, Madame,» talede Mester Peter hinder omsider til, «det er de onde Væsker, hvilcke syde udj hannis Aadrer, til stoer Prejudice. Under otte Rixdaller kand ieg intet curere hannem!»

Suzanne Madzdotter toeg fluxens otte Rixdaller af hendis Chatulle og flyede hannem, hvorudover hand heelt contente nickede hannis Hoved og continuerede:

«Vj lærde Folck kalde saadan Siuge med det Navn «*Febrissinocha maligna*», imoed hvilcket intet bekiendt Medicamente viides, uden

Koe-Møg, sydet i sød Melck at give hannem ind fluxens.»

Og Mester Peter saag Suzanne an med it lidet trøsteligt Smil og sagde: «*Probatum est.*»

«Ack, ack, høylærde Mester Peter,» suckede Suzanne Madzdotter, «saadan ond Drick er hand gewis intet capabel at nedsøncke.»

Men svarede Mester Peter ickuns dertil: «*Dedocendj mundis gravius est, quam docendj.* Deraf kand Hun see, at det nock vil smage hannem, naar hand aleniste bliver i Vane dermed.»

Gick saa Mester Peter af Huusit, men lovede hand at returnere dend næste Dagen til Trøst for Suzanne Madzdotters beængstede Huu.

Hun gav da Jesper dend ordinerede Medicin, og sad hun ved Leyit dend heele Nat udj Bøn og Paakaldelse, at HErren vilde giøre hannem karsk igien.

Men Feberen racerede kraftigen udj dend Siugis Corpus, og hannis skadede Hand var heelt bulden og ilde at beskue.

Medicamentet havde ey heller nogen Succes, og rystede Mester Peter eftertæncksomt hannis Hoved, da hand returnerede til Huusit igien.

«Det seer heelt triste ud, Madame,» sagde hand til Suzanne Madzdotter, «og er det GUds Villie, at Jesper skal vandre heden, er ey det bedste Remede til nogen Nøtte, thj hvad hielper

per vel Menniskens Lærdom imoed GUds Vijsdom? Men haver Gedult, end er ey Haabit udsløckit.»

Dog Alt hvad Mester Peter ordinerede af Angelica, Lavendel, Thimian, Englefedt, Ormekrud, Baldrian item Malurt hialp til intet. Knøsen blev endydermeere malade, og var det sær drøveligt at beobagte, som hand laag udj svare Piine og Qval.

Suzanne Madzdotter blev af Sorrig og Taarers Udøselse heelt maver og gammel at ansee.

Dog var det til stoer Trøst for Suzanne, at de gode Naboe-Qvinder — ja endog welbaarne Madame Swartzkopfs — kom dann und wann og visiterede hinder og talede hinder frøntelig til.

Ja, ja, udj Sorgens travrige Dager skal Menniskens Naturelle prøvis, og de Trøstens Ord Mennisker udj deres Bonté og Honettitet udtaler, ere som Balsom paa it saarit og suckendis Menniske-Hierte.

«Gewiss, min Bedste, er det een stoer Prøvelse for hinder,» sagde Madame Swartzkopf, efter hun havde placerit sig udj en Lærstoel og bekommit een Koppe Caffee og Suzannis excellente Kager dertil.

«Ack, mit Hierte er veed at briste af Sorrig, aleniste ved Tancken derpaa,» svarede Suzanne Madzdotter travrigt.

«Men Hun maae intet fortvivle,» continu-

erede Madame Swartzkopf. «Ifald det er HErrens naadige Villie, at Jesper skal gange heden, da er det aleniste Synd og Bespottelse at ynske hannem it langt Levnit.»

«I kand sagtens tale derom med Kaalsindighed, efterdj Himmelen intet haver skiencket Eder nogen Livsfrugt, bedste Madame,» svarede Suzanne.

«Ey, ey, railler Hun intet disangaaende. Skylden er gewiss intet hos mig, men saasom min sal. Mand var adskillig til Aars, da vj sluttede dend Ægteskabs-Handel, er Aarsagen heel natyrligen,» giensvarede Madame Swartzkopf.

«Ieg beder ydmygst om Pardon. Det var intet min Formeening at være railleux, sær udj min travrige Tilstand,» gienmælede Suzanne sagtmodeligen. «Ieg vedst snart intet meere, hvad ieg selv haver talit, efterdj Sorrigen giør mig heelt confus.»

Carduanbereederen Alert Solmanns Kieriste, Ingeborrig, hvilcken og visiterede hinder, havde imidlertid siddet rolig, occuperit med Caffeens Drickelse.

Hun saag nu op med it kierligt Aasiun og sagde:

«Hierte Suzanne, seer intet det Heele saa travrigt an! Min Faster Ahl, Zander Mortensens, berettede mig forleeden om hendis Svigerskes Baren, som havde bekommit dend selvsamme Siuge, og blev hand fluxens curerit med

med it Remede, hvilcket Mester Bastianus havde givet hinder Opskriften paa. Og løed den saaledis: Thag Heste-Møg aff en Hoppe, som staaer paa Haffre-Foder, og tag den varm og kog det udj Vijn og giv den Siuge en god Drick derudaf og kom nogit støtt Pommerantz-Skall derudj.»

Hvilcket Medicament Suzanne berettede Mester Peter om, men blev hand heelt natyrligen vred og sagde:

«Ey, troer Hun, den Balbeerer og Broksnider Bastianus er capabel at curere med større Succes end vj studerede Folck! Det Remede kand benøttes imoed *Colica*, men intet her, hvor Feberen er udj hannis Corpus *ad capite ad calcem.*»

Men omsider saag Suzanne Madzdotter, at ey Mester Peters stoere Lærdom, eller hvad hand ordinerede, var til nogen Hielp, og at Jesper intet kunde preceveris for dette Liv, hvilcket hun end ydermeere blev overtydit om, da hun toeg Gede-Melck udj hannis Vand, og det fluxens søckede til Bunden af Potten. Saadant er jo it ufeilbarligt Tegn, efterdj Gede-Melck immer flyder paa Vandet, ifald Patienten skal leve.

Efter dislige siunlige Tegn var det heelt natyrligt, ifald hun vilde skicke sig der udj med Gedult og GUdhengivenhed, men ack, saa vel var det icke.

Sognepresten, Magister Ambrosius, kom

diverse Ganger og talede hinder skiønt til, men var det, som om hun intet hørte paa hannis Ord. Dette var sickerligen Dieffvelens Verck, da hand luckede hendis Øren for Hans Welærwærdigheds sublime Trøste-Sucke.

Saa gebørede det sig een Aftning, da Jesper laag udj særdelis Forpinsel, og Suzanne disaarsag var liigesom vansinnig af Sorrig, at Tienistepigen Else berettede hinder om en Skarns Qvinde, navnlig Giertrud Ingebrigtsdotter, som boede udj Skude-Wiig. Og havde bemeldte Qvinde ved forborgne Konster curerit end og dend slemme Siuge. Hinder skulde Suzanne adspørge, sagde Else udj hendis stoere Vankundighed.

Kom Suzanne derover udj stoer Affect og svarede:

«Ney, ney, Else, saadant er af dend Ondis Fristelser, og endydermeere forbøden udj Laugen. Fly fluxens af Cammerit med din u-gudelige Snack.»

Men kunde Suzanne intet forgiette de Ord, Else havde talit hinder til, og saag hun med taarevædet Øyen dend Siuge an, og immer repeterede hun silence for hinder selv de Ord, Else havde talit, ja, det var, kom det hinder fore udj hendis Forvildelse, saasom dend Siugis Øyen talede med derom og bad hinder probere det Remede.

Ack, ack, Dieffvelen arbeydede dend heele

Nat

Nat med hendis Hierte, og omsider gav hun sig over.

Bad hun «Fader Vor» ved Jespers Leye, og tog hendis Hovedklæde af Skabit og listede hun forborgent af Huusit.

Distovær begegnede hun og dend Skarns Qvinde udj hendis Huus i Skude-Wiig, og bekom hun for 1 Rixdaller een geheime Opskrift paa dend Dieffvelens Medicine, hun skulde benøtte.

Den næste Nat var een Thorsdags Nat, hvilcken aleniste kand udvælgis til de onde Misgierningers Udøvelse, og Suzanne Madzdotter gick da, endskiønt hendis Hierte pickede af Angest, op til Synde-Nes, hvor Galgen stoed.

Det var een heelt dunkel Aftning og u-fysent Veyrligt, og Suzanne blev endydermeere eschauferit, da hun arriverede til Galgen. Thj saag hun, imedens hendis Blod blev som Iis, een slem Misdæder, hvis Corpus hang udj Galgen, og moverede dend gevaldige Blæst Liiget, saa det saag ud, som var det levendis.

Men Suzanne erindrede sig hendis siuge Søn og gick videre fort til een liden Hauge nestved, hvor hun oprøckede een Hoben differente Urter, med hvilcke hun ilede hiemad til hendis Vaahn-Huus.

Saa lagde hun Urterne udj Gryden, imedens hun fremsagde alskens syndig papistisk Snack, som den Skarns Qvinde havde lært hinder.

Og giorde hun Grød af Urterne, hvilcken

hun placerede paa Jesper sin siuge Hand, imedens hun talede disse Ord:

«Jeg døver Verck fra Hold og Ben i Stock og Sten i Navnet GUd Fader, som haver mig skabit, i Navnet GUd Søn, som haver mig igienløsit, i Navnet GUd den Helligaand, som haver mig Helliggiort. Amen.»

Saadanne Dieffvelens Meriter repeterede hun hver anden Klocketime, heele Natten og dend næste Dagen, indtil Aftningen kom igien.

Heelt natyrlig saag hun Jesper an med stoer Angest og Uroe, men dend Tijd, Aftningen arriverede, obsalverede hun, at Jesper var ved møgit bedre Condition. Handen var intet slet saa opsvallen, og hand smilede hinder nogit lidet til.

Suzanne blev disaarsag saa frydefuld af Huu, at hun, (disuagted hun vel maatte viide hendis svære Synd), faldt paa hendis Knæer og priisede og tackede GUd for Jespers Salvering.

Paa dend Viis kand vj Mennisker af dend Onde vorde saa forblindede, at vj forgietter voris Misgierninger, saa vj giver GUd Æren for det, hvilcket aleniste er Dieffvelens Verck. Ack, ack, desligeste er aleniste dend fyrgterligste GUdsbespottelse, hvad vel Suzanne selv maatte formercke udj hendis Hierte.

Men saaledis havde dend Onde døvit hendis Samvittighet, at hun efter Bønnens Fremsigelse faldt i rolig Slummer ved Jesper sit Leye.

Dagen

Dagen dernæst arriverede Mester Peter og fornemmede hand, som een vel-studerit og erfaren Medicus, fluxens, at Jesper intet var slet saa krank som tilforn, hvisaarsag Mester Peter jo heelt natyrligen blev furieux og sagde:

«Hvad Dieffvel er det for Konster! Veed Hun intet, det er Bønhaszerj at curere paa een Siug uden Kongel. Mayests. allernaadigste Bevilling?»

Suzanne blev heelt consternerit og svarede med grædendis Taarer, at hendis hierte Søns Liv var hinder besønderlig kiert og it kaasteligt Clenod, disformedelst hun intet kunde lade af at benøtte, hvad Remede hun kunde overkomme til Jespers Livs Salvering.

Og tilstoed hun efter it lidet Moment, hvilcken u-gudelig og bespottelig Maning hun havde benøttet, saa Mester Peter heelt altererit kaarsede sig og udraabede med stoer Skræck og Bævelse:

«Apage, Santanas!»

Til alt Held kom Sognepresten, Mag. Ambrosius, for Huusit, og Mester Peter berettede hannem fluxens med skielvendis Stemme dend fyrgterlige Misgierning.

«Ack, Du Syndens Saald. Du Dieffvelens Øgle-Æt, hvi kanst Du lade Dig bruge til saadan u-gudelig Manen,» talede Hr. Ambrosius hinder til. «Vedst Du intet, at dend GUd udj sin Viisdom og Naade haver udvælgit at nyde Han-

Hannis himmelske Lycksalighed, maae intet vj usle Menniske-Kryb udrive deraf til ævig Fortabelse. Ack, ack, saaledis gaaer Dieffvelen om og locker Os. Hvad vil det nøtte din Søn, at hand nu bliver karsk paa hannis Legem, naaer det skeer aleniste ved dend Ondis Assistance og Raad! Du Skarns Qvinde, væ over Dig! Du hvem dend naadige GUd havde udvaldt at synge Glædis-Psalmer ved din Søns Ligbaare, men som udj Misgierninger haver giort Dig reversibel til ævig Forbandelse! Men det naadige Forsiun skal ramme Dig udj dend velviise Justitzes Gestalt, at Du kanst bekomme Din vel fortienede Afstraffelse!»

Og 8te Dage dernæst, da Jesper for første Gangen efter hannis Siugdom var af Sengen, blev hannis Moder, Suzanne Madzdotter, ved den høye Justitzes naadig Dom efter Laugens klare Ord dømt til at have hendis Boeslod forbrudt og rømme Kongens Riger og Lande.

Jesper voxede op, skiærmit af gode Mennisker, hvilcke af kristelig Barmhiertighed toeg sig af hannis Optugtelse, og ved flittig Benøttelse af Riis og Ferle giorde hannis Sind u-imodtagelig for dend Ondis Fristelser.

Hand var dog immer af travrigt Humeur og havde Forlængsel efter hannis Skarns Moder, hvilcket var it siunligt Tegn paa, at Dieffvelen kiempede for hannis Siel.

Da hand blev 18 Aar gammel, drog hand til fremmed Land og var med at figte imoed de

de grumme Tyrker udj Hedningland, ved hvilcken Occation hand loed sit Liv.

Saaledis bødede hand for hannis Moders grumme Misgierning, og blev hannis salig Liig begravit paa christelig Viis, og venter paa Dommens Dag. Dend bliver ham nock til Fryd, eftersom hand døde som en GUds Mand.

Herudaf kand mand see, at omendskiønt Dieffvelen syntes at have vundet een definitive Victoria, blev hand dog *ad finem* slagen og nedstørtet udj Afgrundens gruelige Dyb.

HALT MANECKE, NIX WIDER!

I det Verts-Huus «Morianen», ved Toldboden cituerende, gick det heelt lustigt til en Løverdags Aftning udj Januarj Ao, 1697, og var det ey curieust, efterdj en stoer Hoben Skippere vare der forsamblede.

Og parlerede de over, hvad udj fremmed Land havde gebørit sig, og over, hvad de havde seet og begegnit paa deris langvarige Reyser.

Nu ved Vinterens Tijder, da de intet kunde seyle formedelst dend møgen Iis paa Havene, pleyede de van at have Discours-Collegium her udj Mester Bastianus Øll-Kroe, sær var det Løverdags Aftning, de kom der, efterdj deris gode Kierister intet gierne vilde være dem foruden de obrige Aftener.

Det er jo og helt natyrlig, at Skipperis Madamer meere holde deris Ægtemænd udj Amourens angenehme Læncker end Kiøbmændernis Fruentimmer, efterdj disse immer have Plaisiren af deris hierte Mænds Presence,

ce, imedens Skippere aleniste udj Vinterens barske Tijder have Occation at fornøye deris Kierister.

Men var dog, curieust nock, ungefæhr dend heele Hob af Skippere af dend Formeening, at saadan Løverdags Aftning uden Fruentimmerets Kielenskab og Baselementer var it særdelis angenehmt Changement.

De sade om Mester Bastianus stoere Bord udj dend blaae Sal nestved Skiencke-Stuen, hvor de kunde sidde meere for dem selv, occuperede med at smøge Hollændisk Tabac og drickende af hannis gode Øll.

Mester Bastianus var heelt navnkundig over den gandske Stad for hannis excellente Øll, og hvert Moment var hand obligerit at flye ned i Brøgger-Kielderen at tappe.

«Hei, Mester Bastianus, nock en Potte!» raabede Skipper Jøren og sloeg med hannis eene Hand med Force i Bordet, at Ler-Krusene hoppede i Veyret. «Fly fluxens, som var der Ild udj din Rumpe!»

Og Mester Bastianus vraltede ud saa gesvindt, som hand formaaede for hannis trinde Maves Skyld.

Det var og heelt natyrlig, at hand ilede, thj de gode Skippere sparede intet paa Dallerne, naar de laag i Havn, og det var ey heller ringe Skippere, som holdt Løverdags-Collegium udj den blaae Sallen til Mester Bastianus.

Det var, omfremt Jøren Lauritzen paa «Pelica-

licanen», Morten Søfrensen paa «Haabit», Jan Dischingtuun paa «St. Johannis Babtista», Hendrich Farmer paa «Concordia», item en Hoben andre welagtede Skipper-Borgere.

Og havde de en rum Tijd parlerit over de Conthorske og deris Storagtighed. Skipper Dischingtuun var immer udj Affect, naar de parlerede om dend Materie, efterdj hand forleeden havde en liden Tumulte med en af de Garper-Jongen.

Det var passerit saaledis, at Skipper Dischingtuun var gangen ud efter dend Conthorske Brøgge for at gaae til Brade-Bæncken, hvor hannis Skib eben blev kiølhalit.

Jochum Kling, hvilcken icke kiendte Skipper af Aasiun, var med nogle obrige Conthorske Geseller ude paa Brade-Bæncken, dend Tijd Jan arriverede.

Havde da Jochum Kling raabit Skipper Jan til, saaledis:

«Du Hunsvot! Wat hast Du op dat Schip te doen!»

Blev Skipper Dischingtuun ved saadanne foragtelige Tituler heelt natyrlig vred i Huu, og saasom hand var heelt sterck og kraftig, toeg hand Jochum udj hannis Halse-Klud, placerede dend høyre Fod paa hannis Bag og sendte hannem paa Hovedit i Vandet, raabendis:

«Du Garp, Du Duyfvel, ick soll Dier lehren für deine grosse Mundt!»

Her-

Herudover bleve de obrige Geseller heelt beængstigede og løbe bort i en Hastighed, liigesom Jochum intet var sen at komme paa Land og escapere. Og stoed Skipper Jøren ved hannis Skib at ansee dem, loe hand mægtigen og raabede efter dem:

«Dat heb ick hier te doen, verdamte Smeerlap!»

Berømmede Skipperne denne Færd særdelis, thj aleniste paa saadan Viis kunde mand faae de Conthorske Jongens at lade af med deris Storagtighed.

«De Conthorske ere nock ey heller saa gode, som de sige selv,» meenede Skipper Hendrich, «ieg kand og berette lidet derom:

Forgangen Løverdag 8te Dage sad Johan Panecken og Jacob von der Ou udj Viinkielderen paa Contoiret og drack Øll. Sagde da Jacob von der Ou til Johan Panecken:

«Nu er I kommen udj Byen, Cort von Lybeck vil tale med Eder, angaaendis det Ærerørige, I haver sagt hannem paa.»

Men svarede Johan Panecken disse Ord og saa høyt, at Giert Lorentzen, hvilcken sad ved it andet Bord, kunde høre det og berettede mig det forleeden:

«Cort von Lybeck maae tie stille, thj ieg ved, hvad Mand han er. Lader hand mig ey udi Fred, da vil ieg giøre hannem og hannis en Skam, som skal henge ved ham, og vil hand have Vidner, saa kand hand drage til Told-

boden, hvor de kand berette Nogit om hannis Kiøbmandsskab.»

Saaledis faldt Ordene udj Viinstuen, og det imellem Conthorske Kiøbmands-Folck indbyrdis. Det var intet saa curieust, de bleve storagtige, naar de Fornemmeste ey var bedre.

Men vilde intet de obrige Skippere troe dend welagtede Seigneur Cort von Lybeck saadanne Skielms-Støcker paa, og meenede de, det aleniste var ondsindet Snack af Johan Panecken.

Disaarsag faldt de gode Skippere udj heftig Dispute *pro et contra,* hvilcket giorde Halsene tørre, saa Mester Bastianus fick det heelt trabelt med Øll-Kandernes Ifyldelse.

Efter it Moment reyset Jøren Lauritzen sig og sagde:

«Silentium, Godtfolck, I parlerer saa møgit om Storagtighed. Ieg kand og en artig Geschickte disangaaendis, hvilcken ieg skal berette Eder til Tidkort. I kiender ham nock, det var hannem, som seylede med den gamle Galiot «Dorote», hvilcken var udi saa slet Condition, at hun forlorede hendis Agter-Speyel ved St. Ybes forgangen Efteraar, saa hun ey meere kunde benøttis.

Seer I, Messieurs, det var forleden Aar, vj laag udj Plejmøyden, ieg med «Pelicanen» og Skipper Mathias med «Dorote». Hand var eben arriverit ifra Spanien. Disforuden laag der paa Rheden en Hoben andre Skippere ifra Bergen.

Skip-

Skipper Mathias var it slemt, storagtigt Mandfolck, som immer saag ned paa Os obrige Skippere, efterdj hand var en Mand med adskillige Midler, hvilcke hand havde bekommit med hannis Kieriste. Hun var intet skiøn, ack, ack, hvilcket Skabilcken var hun icke og adskillig til Aars.

Men Skipper Mathias kerede sig intet derom, naar hand aleniste bekom en Hoben Dalere med hinder, saa var der nock af andre Fruentimmer for hannem at løbe gal efter. Hand saag immer ud, som skulde han spræcke af Nyefigenhed, naar hand obsalverede it Fruentimmer, hand intet kiendte tilforn, og havde hand dend Skick at gribe Godtfolck udj Armen og raabe:

«Monsør, kiender I intet det galante Fruentimmer?»

Men Skipper Mathias var og navnkundig intet aleniste for hannis Nyefigenhed, men endydermeere for hannis Karrigskab, og Matrosserne klagede immer paa hannis Spisig.

I maae dog ey troe, hand var karrig imoed hannis eget Corpus. Ney, Hillemænd, saag intet hannis Vom ud som en Tromme, og hannis Aasiun skinnede som en Sol af al dend gode Mad og Drickelse, hand indladede.

Skibs-Folckene bekom aleniste Stock-Fisk og suur Sild item Vand-Grød, og talede de til hannem disangaaendis, da vilde hand ey ind-

lade sig udj Discours. Hvad de end klagede, raabede hand fluxens:

«Halt Manecke! Nix wider!»

Det var nu saadan it Sprickwort, hand immer benøttede.

Men Matrosserne havde og hittet paa med it Klenge-Navn mod hannem dem at forløste og til hannis Beskiemmelse at exclamere og kaldte de hannem immer aleniste «Mathias Madløs».

Var, som ieg haver berettet, Mathias Madløs arriverit til Plejmøyden, og sade vj obrige Skippere udj det Verts-Huus, «Hamburger Wapen», den Tijd Mathias kom derind.

Hand fangede fluxens an at skryde over Alt, hvad hand havde, hvilcket immer udj hannis Imagination var møgit prægtigere, end hvad vj obrige Godtfolck kunde prissentere.

Vj bleve heelt natyrlig lidet ærgerlige over saadan Snack, men sagde dog intet, aleniste giorde ieg it lidet Tegn til de obrige med det ene Øye *saaledis*, hvilcket de vel nock forstoede.

Det var immer en heel Plassir at lade Mathias continuere hannis Snack, og hialp vj hannem, naar hand standsede, med stoer Ærbødighed, paa glidigien, thj hand obsalverede intet, vj havde hannem for Grin. Mathias Madløs var jo ungefæhr eben saa dum, som hand var tyck.

Og parlerede Mathias om nogle rare Fugler hand havde i et Bur ombord i «Dorote», Hand

Hand havde kiøbt dem udj Spanien, og skulde de være en sær angenehm Spise, naar de bleve ret brasede med klaret Smør under.

Ja, hand parlerede saaledis og smæckede saa med hannis Tunge, at voris Tænder løbe heelt i Vand derved.

Talede ieg hannem da til paa den Viis:

«Det er vel nock, Skipper Mathias. I er en honet Seigneur, hvilcket er en vel bekiendt Sag, og vi forstaae heelt godt Eders gode Mening.»

Men gloede Mathias Madløs derover som en Rød-Fisk og sagde:

«Wat meen I? Ick forstaat nix, Manecke!»

Skipper Mathias pleyede van at benøtte Hollændiske Ord, for at vise hannis stoere Lærdom udj fremmed Tale.

«Ey stil Eder intet saa kaalsindig an,» continuerede ieg og sloeg hannem frøntelig paa hannis Skulder, «vi ere Eder sær tackskyldig, efterdj I vil giøre Os it delicate Tractemente med de rare Fugeler.»

Ack, ack, hvor hand snoede sig, da hand formerckede, hvad ieg sigtede til med min Snack, og de obrige Skippere reysed dem for at trøcke hannis Hand.

«Ney, ney!» raabede hand omsider. «Halt, halt, nix wider! Det er en Irring af Skipper Jøren, mine Fugeler til Eder, ney Hillemænd, saa var intet min Opinion.»

Satte hand sig beqvemt tilbage i Lærstollen,

greb Øll-Krusit og sagde med it leendis Aasiun, saa vj blive heelt ærgerlige:

«Singot Messieurs! Auf Ihr Gesundheit. De Fugeler ere aleniste for min egen Mund og intet for Eder, Godtfolck!»

Drack vj dog med hannem disuagtet, men giorde ieg igien it lidet Tegn med det ene Øie til de Obrige og sagde:

«Natyrlig, Skipper Mathias! Saadan Snack var aleniste min Spats. Men saasom vi haver bekommit den grand Honeur at begegne Eder her udj fremmed Land, hvor saadanne angenehme Visiter ere sær rare, og efterdj ieg snarligen er obligerit at reyse fort, vil ieg ydmygst ombede Eder med de brave Skippere, hvilcke her ere forsamblede, at giøre mig dend Plassir at komme ombord udi «Pelicanen» imorgen og æde it ringe Maal med mig.»

Saag ieg hannem helt devot an, og buckede mit Hovit med Ydmygelse, saa de obrige Skippere aleniste med stoer Umage kunde aflade at lee deraf.

Mathias Madløs blev fluxens som en Sol at skue. Hand sad lidet udj Tanckefuldhed og nickede saa hannis Hovit, sigendis:

«Vel nock, Skipper Jøren, ieg tacker skyldigst. Ieg skal intet manqvere ved dend Occation. Det er aleniste Skade, at I saa fluxens skal afsigle, at ieg intet bekommer Gelegenhed at tractere Eder igien.»

«Ein

«Ein ander Mahl, Skipper Mathias,» svarede ieg retour. «Ein ander Mahl!»

«Singot Monsør, singot Ihr Herren!» sagde Mathias og reyset sig. «Jeg tacker skyldigst for Eders Honetitet.»

Bøed hand Os Adieu og qvitterede Verts-Huusit med en Miine, som var hand en høyfornemme Ædelmand.

Loe vj mægtigen, da hand var gaaen, og vilde de obrige partout viide, hvilcken artig Spats ieg havde udpønsket.

Men svarede ieg aleniste saadan, imedens ieg udcopierede Mathias' storagtige Mine:

«Halt, halt Manecke, nix wider!!»

Vare de disaarsag obligerede at have Gedult til dend næste Dagen.

Nu er det at anmercke, at ieg paa «Pelicanen» havde en Baadzmand, navnlig Anders, hvilcken var it heelt forslagent Hovit, og var hand godt bekiendt med Baadzfolckene paa «Dorote».

Berettede ieg hannem den heele Geschickte og talede vj forborgent tilsammens, da ieg arriverede ombord i «Pelicanen».

Anders Baadzmand loe derover, spøttede som i Tancker over Backen og sagde:

«Geviss Skipper, dat will do!»

Næste Dagen fick vj det heelt trabelt med «Pelicanens» Udstaferelse til det lustige Compagnies Imodtagelse. Godtfolck udj Plejmøyden troede, det var Kongelig Mayests. aller-

naadigste Geburts-Dag, hvilcken skulde celebreris, efterdj ieg havde ladet al Ting giøres smuckt med Flag og Vimpeler, saa «Pelicanen» saag helt prægtig ud.

Og efterhvert som de gode Skippere arriverede, toeg ieg dennem imoed med fuld Honeur, men den Tijd den Madløs-Jolle kom for Siden, gav vj hannem fuld Salut med de tvende Messing-Støckers Afskydelse paa Backen, og tutti af Skipperne raabede Vivat.

Imodtog ieg hannem med it Sølvstob Spanisk Viin i Handen, da Mathias Madløs trinede paa Dæcket, buckede og tackede hannem for dend særdelis Honeur, hand giorde mit ringe Skib ved hannis Presence.

Ack, ack, var det at grine ad, hvor hand kroede sig, og hvor hand var udstafferit, ja hand havde end ydermeere en Kaarde ved Siden som en alamodisk Franzose.

Toeg hand Stobet, saag hilsendis paa Skipperne og sagde:

«Prosit Godtfolck! Ieg tacker skyldigst for den honorable Imodtagelse. Paa Eders Gesundheit, Skipper Jøren!»

En af Matrosserne afskiød i det samme Moment nock it Skud, saa Mathias Madløs foer i Veyrit og var liige ved at forlore Stobet, hvis Aarsag hand raabede heelt confus:

«Halt, Manecke, nix wider! »

Og gick vj alle tilhobe ned i Cajuten, hvor vj continuerede en rum Tijd at poculere, sær

Stads

Stads giorde vj af Skipper Madløs, efterdj enhver spillede sin Rulle perfect, og Mathias snarligen blev noget lidet rusen af den møgen Drickelse.

Imellemtijder havde Anders Baadzmand havt det heelt trabelt. Hand roede med fire Matrosser udj en Hastighed ad «Dorote» til, og da hand returnerede, fick Kocken Jens, som var en habil Mester udj hannis Cabyds, nock at tage vare paa med Kogen og Brasen.

«Ack, ack, hvilcken angenehm Geruch,» sagde Mathias Madløs, «dend kan min Troe kildre Ganen.»

Og smaskede hand heelt fornøyelig med hannis Tunge.

Havde vj siddet en rum Tijd occuperit med Viinens Drickelse, da Kocken bar ind Maden. Det var it heelt excellente Tractemente: Stockfisk med Løg og Rosiner, stegte Fugeler med Safran, og slutteligen en delicate Terte, hvor til vj drack Brænde-Viin, Tysk Øll og Spanisk Viin.

Blev der da poculerit og holdt Skaaler, saa ieg er af dend Formeening, at de gode Borger-Folck udj Plejmøyden kunde høre, naar vj raabede Vivat! Sær var Skipper Madløs sterck udj Røsten, naar hand intet aad gewaldig af de gode Sager.

Og immer vare vj observante, naar hand standsede lidet, at raabe hannem til:

«Æd ickuns, Skipper Madløs, og drick der-

til, at mand kand see, I intet er for stoer at æde med Os ringe Skippere!»

«Dat is verdomt lecker, Manecke,» sagde Mathias Madløs dann und wann, naaer intet hannis Mund var occuperit med Madens Tyggelse.

«Vilt I intet æde nock it Støcke af de brasede Fugeler, Skipper Mathias,» spurde ieg lidet railleux. «Ieg skal parere, at de rare Fugeler paa «Dorote» intet smager meere delicate. Benøt I ickuns Leyligheden, imedens I er mægtig dertil, Monsør!»

Dog dryede det lidet inden hand var capabel at giensvare, efterdj hand havde Munden saa stoppet:

«Halt, Manecke, dat is verdomt lecker, men mine Fugeler ere dog meere delicate. De ere sær kostspielige, disaarsag skal I intet slae Veddermaal disangaaendis.»

Sagde een af de obrige, navnlig Dirich Grosmeier paa «Suanen»:

«Vel nock, Skipper Mathias, tager ickuns det Veddermaal op, saa kand vj dømme udj den Affaire, naar I permitterer Os at smage dem.»

Men endskiøndt Mathias Madløs var heelt mægtig beskienckit, vilde hand ey acceptere det Anslag, svarede hand derfor aleniste:

«Dat nix, Manecke! De Fugeler vil ieg intet æde i Eders Compagnie, Skipper Dirich.»

«Ey,

«Ey, ey, I skal intet forsvære, Skipper Mathias.»

«Singot Skipper Dirich, den Spatz er god nock, men dend Fugel flyver for høyt for Eders Mund,» gienmælede Mathias Madløs og loe railleux derudaf.

Saa aade de nock en rum Tijd, saa de bleve lustige, ja Skipper Madløs var udj saadan drøvelig Condition, at Anders Baadzmand item tvende Matrosser vare obligerede at assistere ved hannis Ombordbringelse i «Dorote» og med hannis Afklædelse.

Skipper Madløs sov længe dend næste Morgen, saa vj vare forlængst afsiglede, dend Tijd hand kom paa Dæckit, men Skipper Pitter Lammers paa «Marie Sophie,» som og var hos i det lustige Geselschaft, berettede mig senere om dend artige Finale.

Og gick det saaledis, at da Skipper Madløs efter hannis tunge Slaap kom paa Dæck, gick hand, som hand pleyede van, hen til Burit, hvor hand havde de rare Fugeler.

Dog gnickede hand hannis Øyen diverse Ganger og saag helt stupid af Aasiun ved det, hand der fick see.

Thj laag der aleniste sex afhuggede Hoveder af Fuglene, og paa Burit var slagen fast en Lap Papir, hvor ickuns var prentet de Ord:

«Halt Manecke. Nix wider!»

DET NAADERIGE FORSIUN

Hans Welærværdighed, Magister Povel Schreuder, stoed paa Predicke-Stoelen udj dend Nye Kiercke Psalmesøndag Anno Domine 1698. Hannis tycke Aasiun blussede end ydermeere end gewøhnlig, disaarsag, at Solen skinnede ind igiennem de skiønne, brogede Vinduver og lagde en rødlig Coleur paa hannis Gesicht.

Men talede Hr. Povel heelt vel, saasom hand var en høylærd Mand, GUd HErren til Welbehagelighed og Menniskens Børen til Trøst og Pønitentze. De welfornemme Kiøbmands-Folck item Magistrats-Persohnerne anhørde hannis Ord med obnede Hierte-Døre og fromme Aasiun. Hr. Povel talede møgen Sandz og hannis Røst løed sær indtrængendis. Ja, ja, de gemeene Godtfolck havde all Aarsage at indprente dem hannis Uttlockelse. Vare vj ey alle til Hobe syndige Creaturer, hvilcke distovær ey immer vandre udj Herrens Forgaarde og paa Hannis smale Veye, som

som aleniste lede til Hannis Fryde-Sale. Sær Force vare der udj Hr. Povel sine Argumenta, den Tijd hans udlagte det HErrens Ord: «Til hvad Nøtte er det it Menniske, fast han vinder den gandske Verden, ifald han tager Skade paa hannis Siæl?»

Welfornemme Kiøbmand Berent Hackemann sad udj hannis eyendis Stoel, situerende nest ved Choret, og anhørde med Devotion Hr. Povel sin Predicken. Og nickede Seigneur Hackemann hannis Hoved og talede hand sig selv saaledis til men forborgent:

«Ach ja, welærværdige Hr. Povel, I haver heel Raison derudj. Man maae intet forgiette den Høyestis Villie og Hannis Almacht for Jorderigs Profit og Avance.» Men tackede intet Seigneur Hackemann dagligen Vor HErre, disformedels Hand saa naaderiig velsignede hannis Huus, saa nye Planter fast aarligen voxede op udj hannis Æcteskabs Urtehauge. Dog, hvad Nøtte var en stoer Børne-Flock, ifald mand intet havde en goed Geschæft, saa mand repurterlig kunde livnære dennem og skiencke dem en goed Optugtelse? Og var Monsieur Hackemann contente derudover, at hannis Commercie florerede og mange blanke Dallere vare udj hannis Penge-Kiste.

Vor HErre vare det brave Kiøbmands-Laug udi Bergen besynderlig bevaagen udj denne Tijd. HErrens Vrede var stoer udj den syndefulde Verden og en fyrgterlig Kriig, (mange

ge til Forliis og Ruine paa Gots och Lif) rasede. Men underliige vare Hannis Veye. Eben saadan fyrgterliig Maleur vare til møgen stoer Gevinst for den berømmelige Handelsstad, saasom en stoer Hoben Kjøbmands-Skibe med Vahrer af stoer Valeur bleve caprede og indbragte til Staden. Det bleve angenehme Tijder for de reputerlige Kiøbmænd, som afkiøbte Capperne deris Enterprice for en ringe Betalning. Herpaa er intet at siige, da Vahrerne sonst kunde falde udj Fiendens Hand. Og heelt natyrlig solgte de deris Sager med en smuck Avance til gemene Bønder og Arbeyds-Folck. De Karle havde det min troe godt nock! Storsnudede vare de alle tilhobe, og deris Plaissir var immer aleniste Dricken og Æden. Ney, ney, de fortienede intet at komme høyt paa Straae. Det var saa Himmelens Villie, at gemene Handvercks-Folck skulde livnære dem nøysommeligen og tarvelig, deris Invention vare ey heller saa delicate som Folck af den høyere Extraction, som ere den ganske Republiqves Fundament og Zirat og som constribuerer til Stadens Conservation og Succes. Hr. Povel havde stoer Raison i det han uttolckede: Hvad nøttet det deslige Mennisker, ifald de vandt dend gandske Verden, de vilde aleniste tage Skade paa deris Siæle, dumme og storsnudede vare de alle tilhobe.

Det heele ærværdige Kiøbmands-Laug var af

af den samme Formening som Seigneur Hackemann og vandrede contente til deris Vaahn-Huuse paa Stranden efter Kierkegangens Afsluttelse, ey forgiettende at lægge en Skilling udj Kierkeblokken til Fattig-Folcks Livnærelse. GUd HErren styrede jo alle Ting paa den bedste Maade og loed ey den ringeste Spurv nedfalde til Jorden uden det var Hannis naaderige Villie. Skulde saa icke Hannis Creaturer tacke og priise Hannem? Deris Sind var sær genegen til at høylove Hannem for deris Velstand, imedens de sade ved deris skiønt dæckede Borde, occuperede med Spisens og Drickens Indtagelse.

Men ack, alle vare dog ey af dend selvsamme Opinion, distovær! Dieffvelen saaede hannis slemme Sæd udj u-tacknemmelige Hiærter, hvilcke immer forekommer, og Misundelsens onde Geyst havde indplanted sig udj adskillige Sind. Var disaarsag den Maleur indtruffit (hvilcken giorde welfornemme Kiøbmands-Persohner heelt natyrligen furieuse), at gemene Bonde-Folck vilde indtrænge dennem udj Stadens Negotie og være Kiøbmands-Laugit hinderlig udj dets Profits hele Udnøttelse. Saadant var det tilvisse, Hr. Povel havde havt udj Anmindelsen, den Tijd hand skiønt udlagde det HErrens Ord om dennem, hvilcke tage Skade paa deris Siæle. Dog, HErren var miskundeligen og der kom en Tijd, da Hand udøste Hannis Vredis Skaaler. Det heder jo

udj

udj Skriften, at dennem som have annammit, skulde bekomme, imedens dennem, hvilcke intet have, skulde og det Ringe, de have, dennem fratagis.

Der var pro Exemplo en Bonde-Knøs, navnlig Rasmus Johnsen ifra Sunmøre Lehn. Hand boede i hannis eyendes Huus ved Toldeboden situerendis, som hans havde kiøbt for en ringe Priis af salig Kiøbmand Strinemann, hannis Efterleverschе forgangen Aar, saasom hun bleve obligeret at afhænde alt hendis Gotz, efterdj den salig Mands Situation var helt drøvelig. Og hand var dog en welfornemme Kiøbmand udaf Staden, men distovær en godhiærtig Mand, som intet var saa stricte med hannis Tilgodehavendis Inddrivelse hos fattige Folck, en slem Manquements for en Kiøbmand tilvisse. Ach ja, *Felix, qui nihil debet!* Det var jo heelt bespottelig, at en gemen Strille som Rasmus Johnsen paa saadan Sæt skulde indtrænge sig udj det welfornemme Kiøbmands-Laug. Men hand bekom, GUd ske Priis, hannis Afstraffelse.

Rasmus Johnsen fangede heelt sagtmodig an med en liden Høcker-Geschæft, og var immer ydmyg imod de fornemme Kiøbmænd, som saag hannem helt frøntelig an og solgte til hannem diverce Vahrer mod en ringe men sicker Profite. Men ach, den gemeene Karl var ey contente dermed. Hand fangede an med Vahres Indkjøbelse ifra de caprede Skibe.

Ja,

Ja, hand fordristede sig endydermeere at give en høyere Betalning end hvad de welfornemme Kiøbmænd (forborgent for dennem selv) havde resolverit at byde. Disaarsag prefererede de fremmede Skippere Rasmus Johnsen for de welfornemme Negotiantere af Staden, dennem til Prejudice. Ja, hvad endydermeere Skade var, hans havde og den Dristighed at sælge Vahrerne til de gemeene Bønder for en ringere Betalning end de obrige Kiøbmænd.

De gode Borger-Folck udøsede diverse raillieuse Gloser disangaaendis over den Skarns Karl, som agerede grand Seigneur udj hannis egen Imagination, den Tijd de holdt deris Løverdags-Collegium udj det Værts-Huus «Blaahunden» kaldit, ved Almindingen situerende. Dog kerede Rasmus Johnsen sig ey om saadan bespottelig Tale mod hannem. Han nickede ickuns hannis Hoved og svarede Intet dertil, continuerede aleniste paa det selvsamme Sæt med hannis Commerce. Ja, hand formerede yderligere hannis Kramboed og opførde en Ark med Vinde paa hannis Siøhuus.

At saadant skulde gebøre sig udj Nye-Kierkens Sogn, det fornemste Kiøbmænd-Quarter af Staden, var endydermeere til Forargelse. Men ack, det skulde blive end meere traurig, eftersom dend gemene Bonde-Karl ey havde den rette Honettitet og Ydmygelse, og ey heller havde den Sindets Delicatesse, hvilcken aleniste kand bekommes ved en reputerlig

Geburt. Det er min Troe ey ringe Sag at være kommen udaf Godt-Folck, hvilcket denne travrige Geschickte viiser, disaarsag dend er nedtegnet Andre Liigesindede til Afskræckelse og det welfornemme Borgerskab udj dend berømmelige Handels-Stad Bergen til Trøst og Husvalelse.

*

Rasmus Johnsen levede helt stille og singulair udj Lille Jansgaarden og mængede sig lidet med Stadens Folck. Ey heller var han Giest udj Øll-Kroer og Værts-Huuse, som gemenlig var Brug hos Folck af hannis Extraction, men distomeer var hand occuperit med hannis Geschæft. Ifra den aarle Morgen indtil Aftningen silde var hand udj hannis Kramboed og Packhuus og hidsede selv hannis Vahrer op eller ladede dem udj Jagterne, som laag ved Bolvercket. Og saasom hand førde et nøysomt Levnit, samlede hand sig en stoer Hoben skiønne Dallere. Disuagtet var hand (hvad der var møgit curieust) stundom af melankoliqve Humeur, sær ved Aftenens Tijd, naar Kramboden var igienlucket og hand sad udj hannis Comptoir occuperit med hannis Regnebret og tællende Dagens Profite.

Den Tijd hand stod udj hannis Krambod og parlerede med Haf-Strillerne var hans immer udj superbe Humeur og heelt vitzig og snausk af Inventioner, saa mand skulde fast

fast forsværge, at nogen Sorrig trøckede hannem, Strillerne talede hand immer frøntelig til, hvilcket var helt natyrlig, disformedelst hand jo var imellem hannis Liige. Og hvad siger ey Sprichwortet: «Lige Børen lege immer best!» Ach, havde hand immer havt det udj Anmindelsen, havde hand værit precaverit for møgen Maleur.

Hannis besynderlig gode Ven, Carduanberederen Engeman Hansen, hvilcken boede oppe i Ahlgaden nestved, kom tiest ned til hannem og saasom hand var en Svend af lustig Humeur talede hand Rasmus drillendis til:

«Ey min gode Rasmus, frisk Mod! Saadant traurigt Gesicht convenerer intet, eftersom din Handel florerer helt vel. Lader Os gaa udj «Halvkanden» og tømme it Krus Rostocker Øll med Holstensk Mjød udj, da forgaaer nock de traurige Tanker. — Udj «Halvkanden» er der tiest lustige Geseller, hvilcke vel kan faae din Melancolica at flye.»

Men Rasmus aleniste rystede hannis Hoved og forblev helt silence.

«Ach, Rasmus,» continuerede Engeman, «hvad haver gebørit sig? Du est sund og karsk og min Troe en smuck Karl, aleniste 23 Aar. Disuagtet est du traurig? Du udøser Hierte-Sucke og anhører intet min Discours, ey, ey, ieg ved helt vel, hvad Aarsag det er, naar en ung Karl finder Livet uden Valeur. Det er min Tro Manddommen, som trøcker dig.

Kom fluksens med til «Emaus» der ere Pigerne helt lustige og intet kostspielige. Dend skiønne Malene Jensdotter vil nock opvarte dig, naar du ickuns vil lade nogen af dine Dallere springe. Amouren er capabel at victorere over alle Ting, min gode Rasmus. Her parlerer en erfaren Mands-Persohn.»

Men Rasmus aleniste suckede. Hannis Tanker vare liigesom langt borte og dyrede det liidet inden hand antwortede:

«Ney, Engeman, saa let er ey Livet, og ey kerer ieg mig om de skarns Tøse, som mænge dem med Handvercks-Karlene og Matrosserne udj Øll-Kroerne. Ney, Amouren er it kaastelig Clenod, som intet kand straale uden dend haver en ædel Indfattelse, og dend kanst du intet finde udj de gemene Værts-Huuse. Amouren, det er liigesom Solen, naar hun skinner paa de grønne Enge ved Vaarens Tijder, den er at ligne med de Straaler, hvilcke bryde istøcker de Skyer, der tiest indhylde voris gode Stad, og ey nogen Tijd synes den dig skiønnere, eben af den Aarsag, at den gewøhnlig er skiult bag det graae Dække.»

«Ey, rider en poetisk Mare dig, hierte Rasmus! Saadant convenerer lidet en reputerlig Kiøbmand udj denne Stad. Værer aleniste fro, at de gode Borger-Folck ey hører saadan Snack, det kand være gefæhrlig for din Credit.»

Men Rasmus kærede sig intet om hannis Afbrydelse og continuerede:

«Men

«Men til hvad Nøtte er det alt tilhobe? Hvad Nøtte er det at Hr. Sognepræst Kieldstrup hiemme udj Sunelven, (som var min Faders besynderlig gode Ven), tog sig af min Optugtelse og lærde mig honette Manerer og boglige Konster, hvilcke have værit mig til en god Nøtte udj mit Kiøbmands-Skab? Udj denne Stad bliver ieg dog immer den gemeene Bonde-Knøs. De welagtede Borger-Folck, hvilcke vandre saa zirlig efter Tacten paa de store Stene i Stræderne, estimerer intet en Karl af landlig Extraction meere end det Skarn, de ere angstige skulde beklicke deris Spænde-Skoe.»

Rasmus Johnsen havde stor Raison udi saadanne Argumenta, havde hand aleniste immer holdet det Spejel for hannis Aasiun, at Dressure aleniste intet er nock, naar hand manquerede den Siælens Delicatesse, som aleniste en welfornemme Geburt kand forlehne it Menniske med, da vilde møgen Traurighed været hannem undgaaen.

Saadan Parleren var helt natyrligen uforstaaelig for Engeman liigervis som græsk og latinisk og anhørde hand Rasmus sin lange Discours heelt suprenant og antwortede:

«Hillemænd, hvilcken daarlig Snack! Est du ey en Mand af adskillige Midler og vedst du intet, at her udj Staden estimeris Godtfolck aleniste efter deris Valuta? Lader du Dallerne rasle udj din Lomme, viise endog de

mest storagtige aleniste frøntelige Gesichter og begegner dig liigesom den viise Salomon.

«Ney,» gienmælede Rasmus, «det seer aleniste saadan ud. Naar en af Os arriverer til Staden, blive vj ickun allernaadigst permitterede at employere de fornemme Borger-Folck udj deris Kramboder. Men hvor er det dog svært at overskride det store Skille, de have placeret imellem dem selver og Os gemene Folck. Udj deris Cancellie kunde vj vel mottagis, sær naar de have Penge at anfordre, men hvor ere de ey angstige at beklicke deris Stue-Gulfve, naar de ey ere nødige dertil, den Tijd da Nord-Fahrerne arriverer ifra Finmork og Lofoten med Stock-Fisken. Troe mig, ieg formercker det fast dagligen. Intet saa møgit udaf deris Tale, men besynderlig ved de geheime Øyenkast og raillieuxe Smil, naar vj vende dem Ryggen. Jo, jo, de welfornemme Seigneurs have saa deris forborgne Sprog.»

Men reyset Rasmus sig op af Stolen, saag helt bestemt ud og slog hand hannis Hand med Force udj Bordit og saag Engeman an med Vredes-Lyn udj hannis Øyen, sigendis:

«Men værer forsickret, gode Engeman, Rasmus Johnsen er ey af den Intention, at hand giver Striden op! Ieg vil vinde Gotz og Guld og ieg skal, min Troe, lære det storagtige Borger-Laug at ieg er Karl for min Hat og intet saa let at spille paa Næsen. De skal blive obligeret at estimeere mig og lukke sel-

veste

veste Salsdørren op for Monsieur Rasmus Johnsen ifra Sunmøre!»

Af denne Snack kand mand fornemme, at Rasmus ey var af et ydmygt Sind, hvilcket anstod sig en gemen Bonde-Knøs. Men saadan er det tiest, naar Guldet forblinder de skrøbelige Menniskens Børen, som intet have det solide Fundament som en god Extraction give de welfornemme Borger-Folck udaf den berømmelige Handels-Stad.

Rasmus parlerede og meere om Amour og desligeste Materier, som Ungdommen finder sær Plaisir at disputtere over, da de ey have den Rolighed udj Sindet, som aleniste Alderen kand forlehne Os Mennisker med.

Thj hvad er vel Amour (naar mand ret eftertenker) andet end it Irrlius, hvilcket føre Menniskene ud paa det farlige Moradz, hvor de kunde forlore al Tingen, desformedels deris sunde Sandz let gaar fløyten? Amouren er aleniste en Febris, som larmenterer udj det hele Corpus og giør hovedsvimmel.

Den gode Rasmus var og helt sterbens forliebt, og saasom hand intet havde den Ydmyghed, som aleniste anstaar sig deslige gemene Folck, var det ey ringere Persohn end den welfornemme Kiøbmand Dithlev van Høvren sin skiønne Dotter Elen, hand havde kastet hannis ubluefærdige Øyen paa. Rasmus havde begegnet hinder udj Nye Kierken og forgiettede fast Magister Povel sin Predicken

disformedelst hand ansaag Jomfrue Elen den heele Tijd, og tyckedes det hannem, at hun var af Lignament som en af den gode GUds Engeler at beskue.

Saaledes ere Dieffvelens Fristelser, at hand intet undser sig at løbe Attaque paa it Menniskes Hierte, og lader det Syndens Baren være occuperit med verdslige Sager udi hannis Hu endog i selve GUds Huus. Og den Tijd hun var gangen af Stoelen efter Psalmesangen og passerede hannem forbi, slog hannis Hierte saa stærkt, at hand blev helt angstig derudover.

Rasmus havde diverce Ganger senere begegnet hinder paa Gaden, og flyxens fangede hannis Hierte an at larmentere.

Derudover funderede hand immer. Og naar hand laag udj hannis Cammers om Aftningen, saag hand ligesom hendis Portrait prented udj hannis Hu. Var saadant intet warhaftig Amour, meenede hand?

Men saadan ere immer de unge Karle. Fluxens er det Amour og fluxens piines de af Forlængsel, endskiøndt det aleniste ere Væskerne, hvilcke circulere udj Legemet, besynderlig udj Vaarens Tijder. Bartskierer Christopher Wulff udj Honne Bie-Smug var nock den bedste Medicus for desligeste. Den Karl var perfecto udj Aareladelse. Men saadant tænker de unge Karle intet over. De continuere aleniste med at sucke og se drøvelige ud.

Ras-

Rasmus giorde dog møgit for at slaa de amoreuse Tanker ud af hannis Hoved ved idelig Arbeydsomhed, hvormed han strengede sig ydermeere an udj hannis Kiøbmands-Skab. Men gedulgt udj hannis Hiertes Løncammers levede dog immer en sær Forhaabning ad Aare at vinde Elen til hannis Kiereste. Ach, hvor kand ey Storagtighed regiere udj it Menniske!

*

Welfornemme og welagtede Seigneur Ditlev van Høvren boede udj hannis store Steen-Huus paa Stranden nest ved Seigneur Nathanael Olrich sit. Han var en vel reputerit Mand af Staden, men distovær var icke hannis Geschæft længer udj den Floer som tilforn. Var hand disaarsag ey uden Bekymring for hannis Dotter Elen, hvilcken levede singulair med hannem og Jomfrue Judithe Hynnemøer, der regierede udj Huusit, efterdj Seigneur van Høvrens Kieriste var afliden den Tijd Elen ickun var it lidet umælendis Creature.

Var det en Løverdags Aftning, at Seigneur van Høvren sad udj melancoliqve Speculatz, og var Aarsagen til hannis Melancolia helt ernsthaftig. Hannis eyendis Skib Galiothen «Siø-Løfven», hvilcket hand forlængst havde forventet, var ey arriverit. Nu var forleden en rum Tijd da Skibet skulde have arriveret ifra St. Ybes udj Spanieland, og hand frøgtede, at de grumme Morianer og Tørker udj Algerien og paa dend Eyland Marocco havde snappet

op hannis Skib til stor Sorrig og Ruine for hannem og møgen Maleur for Søe-Folckene, hvilcke de hedenske Saracener pleyede at slæbe udj Fængelse og Piine. Ifald saadan Maleur havde gebørit sig, hvad Sorrig vilde ey saadan Avanture blive for hannem, ja hand saag for sig hannis definitive Banquerotte. Thj, hvad siger ey Sprickwortet: «*Deficiente pecunia — defecit omnia.*»

Liden Elen stod derhos og saag hannem an med Sorrig udj hendis skiønne Øyen, og talede hannem saaledis til:

«Hvi sucker hierte Fader saa triste?»

Seigneur van Høvren rystede hannis graae Hoved og saag Elen liden frøntelig an:

«Ney, det er intet, min kiære Dotter. Kerer dig ey om saadant, hvilcket kand forekomme tiest, naar mand er occuperit udj Commercien. Tager du, hierte Dotter, din Luth og sjung en liden Vise. Den skiønne Musiqve haver en sær Magt at fordrive melancoliqve Tanker. Din salig Moder frydede ofte mit Hierte med Musiqven, hvilcken er en skiøn Geschienck ifra HErren til voris Opbyggelse og Fortrøstning.

Sang liden Elen med hendis klare Stemme, hvilcken dulmede Sorrigen og gav Fred udj et angstig Hierte.

Det var sig liden Kirstenlil,
Hun var saa Sorrigfuld,
Og stille hendis Strenge-Spil
Med Snor af puurest Guld

Thj

Thj bort var reyst den Ridders-Mand
Hand figted udj Fjendens Land
Og var det Aftens Tijde.

Det var sig liden Kirstenlil,
Saa trøstelig hun kvad,
Og slog de gyldne Strengis Spil
Og var saa Hiertens glad.
Den Ridders-Mand igien hun saae,
Hans Øyen vare himmel-blaae
Og var det Vaarens Tijde.

Det var sig liden Kirstenlil
Alt med saa røden Mund,
Hun leged med sit Strenge-Spil
Udj sin Rosen-Lund.
Hun kvad heelt frydelig sin Sang,
Som liden Fugel Dagen lang,
Fast det var Somrens Tijde.

«Ret saa, min hierte Dotter. Lader af at sørge og fryd dig den skiønne Sommer-Tijd,» sagde Seigneur van Høvren, og strøg hand hinder saa varligen over hendis lange brune Locker.

Men litet efter suckede hand igien og talede liigesom forborgent for hannem selver:

«Den barske Vinter hun arriverer immer tids nock.»

o

Livet var melancoliqve. Regnen continuerede uden Afladelse at nedstrømme over de steile Siø-Gaarde og de enge Smøger som førde

de fra Ahlgaden. Godtfolck vandrede traurige, indhyldede udj deris Regne-Klæde. Det var min troe et Himmelens Veyr dette Efter-Aar, og nu var det helt udj den Monat Novembris. Det høye Bierg Oldrich havde fast fem hele Uger skjult hendis Spitse bag de tycke Skyer, som immer gave møgen Væde uden at udtømmis. Saadan Situation giør Menniskene triste og ey var Humeuret af bedre Qualitet udj Seigneur van Høvren sit Huus, efterdj hand endnu ey havde bekommit nogen Nachricht ifra hannis Skib, som gewiss var forlorent. Giorde det hannem ydermeere angstig, da Seigneur Berent Hackemann havde skuet hannem saa besønderlig prøvendis an, da hand havde begegnet hannem udj Kiøbmands-Stuen paa Bryggen og der førde Discoursen hen paa de 500 Dallere, van Høvren var hannem skyldig for en Ladning spanisk Salt. Betalningen skulde ey skee førend udj Januarius, men det saag lidet curieust ud. Og Seigneur van Høvren kiendte Hackemann sit satyriske Smil helt vel. Ney, ney, Hackemann gav gewiss intet Menniske pardon, og van Høvren saag aleniste sin Ruine for Øyen, ifald intet Miracle vilde gebøre sig. Og Miracler udj disse Tijder? Ney, van Høvren rystede hannis Hoved. Hand stod udj Comptoiret og trommede med hannis Fingre paa Fønsterit, imedens hand skuede triste over Vaagen. Hannis Tancker gick til liden Elen. Var hun ey saasom en faver

ver Rose at ansee, og skulde hun blive obligerit at henslæbe hendis unge Aar udj Armod? Seigneur van Høvren skuede Portraitet an, hvilcket Simon Skildrer med stor Konstferdighed havde giort af hannis salig Fader, welfornemme Carnelis van Høvren, som var hidkommen Anno Domine 1659 ifra Dock ved det Eilandt Texel udj Holland og havde funderit dette skiønne Huus item etablerit Geschæften, efterdi hand var en capabel Negotianter og desforuden havde bekommit en hel Hoben Dallere med hannis Kieriste Zander Rytzis eniste Dotter her af Staden.

«Ack, est det Hele nu til Ende,» suckede Seigneur van Høvren. Ey, hvad Spotten, hvad Raillerie, hvad gedulgte Smil vilde hand intet bekomme af det heele Kiøbmands-Laug. Han kiendte dem, min tro. Immer vare de frøntelige og servile, naar de parlerede med en welsituerit Seigneur og immer vare de devote af Miner og Lader. Nu blev der nock en anden Dantz. Hvilcken Sandhed er ey udj det gamle Sprickwort:

«Donec eris felix, multos numerabis amicos,
Tempora si furient, nubela solus eris».

Ney, ney, det skulde ey passere en saadan Skiendsel. Da var det bedre at gaae op paa dend gruelige Tinde «Predickestollen» situerende ved «Suartedijcket» og nedstyrte hannem selver.

Deraf kand mand se, hvor fyrgterlig Sorgen

gen kand forirre it GUd-hengivent Menniske, saa det fast forgietter at tæncke paa Siælens ævige Fortabelse. Men saadan Fristelse er aleniste Dieffvelens Verk og skeede en helt miraculaus Avanture, hvilcken skal berettes, welfornemme Seigneur og hannis Huus til Salvering.

Imedens Seigneur van Høvren stod og disputerede med hannem selver og hannis refusante Tancker, erindrede hand sig curiøst nock ogsaa den Bonde-Karl Rasmus Johnsen udj Lille Jansgaarden ved Nordnesset. Van Høvren havde talet diverce Ganger med hannem. Hand havde mange Midler og hand forstod helt vel hannis Geschæft. Nu havde hand tilskrefvet Seigneur van Høvren en Epistel, at hand vilde hidkomme for en viss Aarsags Skyld. Var det en Geschæft hand vilde offerere hannem? Ja, ja, udj disse Tijder maae mand ey slaae med Nacken af en Bonde-Karl, men aleniste med Kaalsindighed fornemme hannis Intention. Disformedelst imodtog welædle Seigneur van Høvren dend gode Karl Rasmus Johnsen helt frøntelig og lod hannem plasere udj Lærstoelen ligeoverfor hannem selv.

Rasmus var helt ziirlig antrukken og loed see it helt friposteligt Aasiun endskiøndt saadant jo intet passed sig for een saadan gemen Persohn, naar hand parlerede med een welfornemme Seigneur.

Det

Det var et godt Stykke Tijd de tvende disputerede. Seigneur van Høvren saag Rasmus spørgendis an, men denne sad it lidet Moment og taug, disaarsag van Høvren lidet realieux udbrydede:

«Hvad er Hannis Ærinde, bedste Rasmus Johnsen. I seer min Tro ud liigesom I er laded med Projecter. Er det paa Commerciens Vegne I kommer eller ynsker I at indvælges udj de elegerede Mænds Raad til Stadens Bedste, eller sigter I ey saa høyt? I Godtfolck ifra Landet have jo den Opinion, at vores gode Handels-Stad for ret at florere haver ny Kraft nødig, hvilcken I aleniste formeener at være capabel at yde.

Rasmus Johnsen loe ickuns heraf. «Ney, ney, welfornemme Seigneur, saa storagtig er ieg ey. Ieg er hidkommen af tvende Aarsager. Pro primo anbelanger Sagen min ringe Persohn meere end min Geschæft.»

Seigneur van Høvren saag nogit forrasket ud.

«Pardonnerer mig, at ieg intet ret kand forstaae Ham, min gode Rasmus Johnsen. Nogit som angaar Hannis Person og ey Hannis Geschæft. Ney, det er dunkel Tale.»

«Ieg forstaar helt vel, at I er konsternerit, welfornemme Seigneur. Een gemen Bonde-Karl som ieg er udi Eders og de obrige Borger-Folcks Øyen her udj Staden, skulde fordriste sig til at tale om private Materier og intet

intet aleniste om Geschæft, det seer synderlig curiøst ud, ey sandt?»

Seigneur van Høvren trak aleniste paa hannis Axler.

«I sagde, den første Aarsag til Eders Visite var Eder selv, men dend anden Aarsag?»

«Pro secundo angaar Sagen Eder, welfornemme Seigneur.»

Van Høvren saag uforstaaendis paa Rasmus Johnsen, og continuerede denne:

«Ieg kand helt vel forstaae Eders Forraskelse, welfornemme Seigneur, I er een raisonabel Mand og immer curant udj Geschæft, hvilcket ieg haver al Aarsag at priise, men naar ieg fordrister mig at sammenstille Jer og min Ringhed, da er I gewiss ligesom det hele Borgerlaug, hvilcket med Foragt anskuer dend usle Orm, som vil fordriste sig at agere Seigneur.»

Van Høvren paahørde den møgen Snack med Kaalsindighed og svarede helt roeligt:

«Ney, min goede Rasmus Johnsen, saa slet som Hannis Afskildrelse ere vj Kiøbmænd af Staden dog icke. Det kom mig aleniste noget curiøst fore, naar Hand talede om Os tvende liigesom udj et Compagnie.»

Rasmus Johnsen saag van Høvren nøye an og sagde liigesom prøvendis:

«Men it saadant Compagnie, welfornemme Monsieur, vilde det aleniste blive til Eders Nachdeel?»

Van

— Van Høvren reyset sig af Stoelen og blev som mand helt vel kunde forstaae helt bleg udj sit Gesicht aleniste ved en saadan Tanke. Men saasom hand var en Mand af møgen Politesse, overfusede hand ey, (hvad hand vel havde Aarsag til), den grove Karl. Han saag ham aleniste kurz an og nedlod sig igien udj Lærstoelen og sagde med Roelighed:

«Hvad me'en I med it saadant Spørgsmaals Fremkastelse, min gode Rasmus Johnsen?»

Rasmus stoed op, hand lænit hannis Corpus over Bordet og sagde indtrengendis:

«Vil I med Kaalsindighed anhøre, hvad Eders «gode Rasmus Johnsen» haver at anføre, welbaarne Seigneur van Høvren? Naar ieg haver talet, kand I viise mig Dorren, om I løster, men skalst I viide, Monsieur, naar ieg er bortgangen, bliver det Eder som maae skicke mig Bud, ifald I skulde komme paa andre Tanker.»

Van Høvren kunde af Forraskelse intet siige, og skulde mand dog have forsværgit, at en fornemme Seigneur vilde lade saadan grov Snack udaf en gemeen Strille sig gefalde, men seer mand tiest at fornemme Folck intet taber deris Contenance item forivre dem icke. Monsieur van Høvren aleniste giorde et Tegn med hannis ene Hand, som vilde hand siige: «Continuerer ickuns, go Karl!»

«Det er gewiss welfornemme Seigneur godt

bekiendt», sagde Rasmus Johnsen, «at min Handel florerer, men I ved ey, hvormange Dallere ieg haver sammensparit aleniste ved min Commercie. Ieg er capabel at placere 3ooo Dallere udj Eders Kiøbmandsskab uden Genance for min Geschæft.»

Ved saadan fripostig Tale indfaldt van Høvren med de Ord:

«Af hvad Aarsag kand I permittere Eder —» men avbrydede den grove Karl hannem fluxens, sigendis:

«Saa sagte, welfornemme Seigneur! Det er min Situation. Ieg kiender og helt vel Eders. Ieg ved, I staaer ved en complette Ruine disaarsag at «Siø-Løfven» er gaaen forloren. Og i en saadan Situation, til hvad Nøtte er Eders fornemme Geburt, Eders Stand og Reputation? Ack aleniste Ruine. I kiender nock, hvad saadant betyder udj denne gode Stad. Eders Colleger vil vende Eder Ryggen, Eders gode Venner vil bortliste sig og være beangstiget at noget af Kiøbmandslauget skulde obsalvere, at de kiendes ved Eder, og, welfornemme Seigneur, Eders skiønne Dotter bliver obligeret at skiule sig udj Armodens traurige Klædning.»

Over denne triste Afskildrelse blev van Høvren liigesom slagen og hand nedsank udi Stoelen. En rum Tijd var han ey capabel at siige nogit til Wedermæhle, imedens Rasmus continuerede at afskildre de Avanturer, hvilcke

cke vilde være den sikre Finale paa den welfornemme Seigneur sin drøvelige Missaire. Efter noget lidet bekom hand igien Kraft at parlere.

«Og hvad er Eders Vilkaar, Monsieur Rasmus Johnsen, for saadan Assistances Ydelse?»

Rasmus Johnsen reysed sig og sagde ernsthaftig og indtrængendis:

«Welfornemme Seignur van Høvren. Ieg haver de Midler, som kand salvere Eder, ieg skal (om det er fornødent) assistere Eder ydermeere, thj ieg ved fuldt vel, at Eders Reputation er af møgen større Importance end min ringe Krambod udj Jansgaarden. Alt mit eyendis Gots og Midler kand I disponere som I løster og finder tienlig, men I haver i Eders Eie nogit, hvilcket er mig af møgit høyere Valeur — Eders Dotter Elen.»

Den welfornemme van Høvren blev liigesom hovedsvimmel, disaarsag hand aleniste var capabel at fremstamme:

«Pardonerer mig, Monsieur, ieg blev saa forrasket . . . Helt vel kand ieg fornemme, at I est en ærlig Karl, men en saadan Handel maae I permittere mig at eftertæncke udj mit Hiærtes Løncammers.»

«Det fatter ieg helt vel», gienmæhlede Rasmus og reyset sig, «og andet ynsker ieg ey heller. Troe mig, Seigneur, ieg er intet aleniste storagtig og hoffærdig, hvilcket I vel for-

mehner er Aarsagen til min Dristighed, men Eders Dotterlil (hvilcken ieg aleniste haver anskuet udj stor Devotion) haver saaledis indplantet sig udj min Hu, at ieg intet kand aflade at sukke efter hinder. Ifald I skulde resolvere at acceptere min ydmyge Bøn skal ieg af all min Kraft giøre mig Fliid for at convenere Eder og være Jomfru Elen en goed og kierlig Ægtemage.»

Van Høvren reyset sig, toeg fat udi Bordet for ey at falde om kuld, saaledes havde den Dispute echaufferit hannem. Med hannis ene Hand vinkede hand Rasmus af, sigendis:

«Silentium! Imorgen kand Hand retournere for at bekomme min Resolution. Men ieg fortrøster mig paa Hannis Diskretion udj alle Maader.»

«Derpaa kan I være forvisset, welfornemme Seigneur» antwortede Rasmus Johnsen og quitterede Kanceliet.

Van Høvren blev et Momente staaendis liigesom uden Sandz og saag paa den igienluckede Dor. Kastet hand sig over Bordet og rystede hannis Corpus af bitter Graads Ydgydelse.

Var det og helt natyrlig, at saadan Affaire giorde dend welfornemme Seigneur møgen Piine. Han var liigesaa afkreftit, som havde hand annammit den faldende Siuge og kunde Intet bringe hannis Tancker udj Roelighed. Men hvad var vel at giøre udj en saa drøveliig

liig Situation? Intet. Disaarsag hand helt natyrlig efterlevede Sprickwortet: «*Ey duobus malis minus est eligendum*».

Blev den Handel de tvende havde anstiftet dem imellem heel geheim for alle Godtfolck udj Staden.

Den Tijd, da Seigneur Hackemann arriverede med hannis Anfordrelse, flyede Seigneur van Høvren hannem fluxens hannis Penger paa Disken, og saag det intet ud at være nogen Manquments paa Dallere udj van Høvren sin Kiste. «Siø-Løfven» var gewiss ey arriveret, disaarsag Kiøbmand Messing og hannis Bekiendtere, besynderlig Seigneur Dverhagen studset møgit derudover og udøsede deris Ærgrelse udj Løverdags-Collegiet i Den conthorske Viinkielder. Men den Tijd, da van Høvren arriverede til Viin-Huuset, buckede de dem begge helt artig og saag den welfornemme Seigneur devot an.

Liden Elen sad traurig udj hendis Cammers denne Vinter, imedens dend goede Jomfrue Hynnemoer talede hinder trøsteriig til:

«Var det ey Himmelens Villie at en Dotter skulde adlyde hendis hierte Fader? Og den unge Kiøbmand Rasmus Johnsen var hand intet en brav Karl med mange Midler? Hierte Elen, slae dig ickuns til taals. Egtestanden er intet Amour, men aleniste it godt Udkomme. Amouren er liigesom en Portal udaf Roser, men tiest er Veyen derigiennem

stenig og ey angenehm at lystvandre. Rosen falder af og Stilchen faar en sørgelig Fasun, den angenehme Geruch bortveyrer, imedens den Dor, som dannis af de blanke Dallere er helt solid og obner for den trygge, jevne Sti, som leede til den rolige grønne Eng, hvor Livet er uden Traurighed og til Slægtens Conservation og Trivsel. Disaarsag, fat Moed, min Due, og bereed dig at træde udj Bruude-Seng ved St. Iohannis Tijder.»

Men suckede Elen aleniste. Dog var hun en goed og føyelig Piige, som vilde giøre hendis Fader til Villie, af hvis Aarsag hun med nedslagen Øyen, som anstaaer sig en dyderig Jomfrue neyede blussendis som en Rosenknop den Tijd Rasmus Johnsen en Søndag efter van Høvrens Invitation, aflaag hinder een Visite.

Svarede hun som en blufærdig Jomfrue ickuns lidet paa hannis Parleren, men kunde hun intet forborge for hinder selv, at Rasmus Johnsen saag helt vel ud. Fruentimmeret er immer et curiøst Creature: ifald Mandspersohnen er velskabt af Gestalt og haver et glat Gesicht, da blive de immer frøntelige. Men hvad kan en Møe viide om saadanne Sager, disformedelst det er en priselig Skick, at de ældre, som haver Erfarenhed udj Egteskabs-Handelen arrangerer det fornødne udj deris Place.

Og Rasmus gick af Huusit udj stoer Glæ-

de

de over hendis Frøntelighed og hand var af den Imagination at den gandske Stad var liigesom forvandlet. Han syntes, at Godtfolck paa Gaderne saae aimable ud. Men saadan er det immer, udj Amourens Koglerie skinner immer Solen og Fugelerne siunge.

Rasmus havde obligerit sig ey at komme med hannis Pretentioner forend dend accorderede Tijd men forborgent giorde hand alt reede udj Huusit til dend dyderige Møes Modtagelse, hvilcket giorde hannis goede Ven Engeman heelt nyefigen, sær da Rasmus loed Storesallen med Lerritztapitzerier betrække, hvorpaa Mogens Skildrer lavede brogede Fugeler og rare Frugter, som var it skiønt Siun. Men Rasmus aleniste smilede Engeman skielmsk til og sagde:

«Hvorfor skal ieg intet besmycke min Vaahning, nu ieg haver Midler dertil?»

Giensmilede Engeman og blinked han med hannis Øyen. Og tænckte hand sit derved.

*

Skiebnens Veye ere uransagelige. Liigesom ved it Miracle var Seigneur van Høvren ved Rasmus Johnsens Assistance bleven salverit for hannis Riune, men et ey ringere Miracle gebørede sig nogen Maaneder dernæst.

Og var Avanturen denne: Een skiøn Morgen udj Majus indkom heelt uventet van

Høvrens Skib «Siø-Løfven», hvilcken efter en heel Hoben Fataliteter løckelig var escaperit ifra de grumme Saracener, hvilcke havde jaget hinder. Skipper Grandorph havde disaarsag været obligeret at retournere til Portugisien og der forvente en gunstig Occation at afsigle. Men havde Seilladsen været ret stormendis og «Siø-Løfven» var disaarsag nødig at gaae til den Stad Schidamme udj Holland, hvor hun maatte repareris og ligge over den gandske Vinter. Saaledis var Reysen blevit saa langweilig.

Dog det vil intet siige. Nu var hun arriverit og bragte med en heel Hoben skiønne Vahrer, saa den heele Geschichte blev ad finem en stoer Profite for den reputerlige Kiøbmand. Hannis Commerce kom wieder udj dend gamle Floer; og Glæde og Fryed holdt paa nye til Huuse udj den stoere, prægtige Gaard til van Høvren sine.

Seigneur van Høvren var sær contente og tacknemmelig imod Forsiunet udj hannis Hierte og hand havde nu dend Satisfaction at kunde emancipere ham ifra Rasmus Johansen og smide hannem de lumpne Dallere retour, som Rasmus havde havt den Plaissir at forstrecke den welfornemme Seigneur med. Men van Høvren var en Mand af møgen Politesse, disaarsag hand frøntelig tackede Rasmus for hannis Assistance og gav hannem gode Renter derfor. Havde den Bondekarl den curieuse

Ima-

Imagination, at hand ydermeere skulde have nogen Pretentioner paa Seigneurens welfornemme Dotter Elen, hvis Aarsag van Høvren heelt natyrlig forlorede hannis Patience og viisede den grove Karl Dorren.

Rasmus Johnsen stoed liigesom slagen og var af Lignament som it umælendis Bæst og saag helt forvirred ud ved Seigneur van Høvren sin Tale. Dyrede det disaarsag nogit indeen hand antwortede, og blusset da hannis Gesicht af Vredagtighed, hvilcket lidet passer sig for en saadan Karl.

«Ey, høyfornemme van Høvren,» fangede hand an, «er det paa saadant Sæt I begegner mig. Nu haver I intet meere Nøtte udaf mig, nu kand ieg gaae! Men saadan bespottelig Tractering lader ey Rasmus Johnsen sig gefalle! Hierte Elen vil intet (derom er ieg overtydet) slae Haanden udaf hendis Kiereste. Og I, welfornemme Seigneur, hvilcken er en honet Kiøbmand, I vil ey gaa ifra Eders Forsickring. Saadant kan I intet meene. I maa vide, at det bliver min Uløcke Ifald I støder mig bort saa koldsindig. Uden hierte Elen er ei Livet af nogen Valeur.»

Kom Elen udj det selvsamme Moment ind i Stuen og ilede Rasmus til hinder og sagde indtrengendis, imedens hand greb hendis Hand:

«Hierte Elen! Siiger Eders Hr. Fader, at I intet vil lade mig gaae, I ved helt vel, at

ieg haver wahrhaftig Amour for Eder. Ach, siig aleniste it Ord, saa ieg intet fortvivler af Sorrig.»

Men tied Elen helt stille. Hun track hendis Hand tilbage, dog var der Taarer udj hendis skiønne Øyen. Hun suckede lidet og vilde liigesom siige nogit, men bøyede hun aleniste hendis Hoved og gick af Stuen.

Men var det curieust at see den gemene Bondekarl at bryde udj Graad. Det saag ud som en saadan Persohn besad et sartere Sentiments, hvilcket man vel skulde have forsværget. Saag hand ey lidet Moment Seigneur van Høvren an, rystede hannis Hoved og toeg hannis Hat. Saa gick hand af Huusit uden at udviise saapas Honettitet, at hand sagde Farvel, men mand kand jo intet forvente møget af dislige Karle.

Ja, ja, saadan gaaer det tiest, naar gemene Karle af Storagtighed forgietter deris Extraction og kaster ublufærdige Øyen paa en dyderig Jomfrue, hvilcken staaer høyt over sliige simple Persohner udj Stand og Reputation. Men Seigneur van Høvren giorde min Troe Ret. Hvad siiger ey det gamle Sprickwort: *«Juravi lingua, mentem iniuratam gero?»*

Rasmus Johnsen bekom en heel traurig Finale. Hans passede intet meere hannis Geschæft som tilforn, og var en hyppig Giæst udj Øll-Kroer og Verts-Huuse, hvor det tiest gick helt støyendis for sig med møgen Drickelse og anden

anden Liderlighed og Parlament. Og geraadede hand diverce Ganger udj Clammerie, saa Vægterne vare obligerede at sætte hannem under Raadstuen. Og blev det ad finem hannis complette Ruine, saa hand maatte sælge hannis Huus og reyse hiem igien paa Landet. Deraf kand man see, at hand intet havde nogen goed Caracter. Saadan er det tiest; naar gemene Folck blive storagtige ende de udj Skarnet.

Honette Godtfolck have immer holdet paa deris Reputation, hvilcket og møgit have bidragit til dend berømmelige Handels-Stads Velstand og Conservation.

VERITAS VINCIT

Den gemene Mand veed sielden, hvad der tiener til hannis eget Bedste, disaarsag GUd haver indstiftet den welviise Justitz, at dend heele Republiqve kand blomstre og Sandheden victorere over Syndens og Dieffvelens Attaqver. Thj siger Autor: «*Jus civile neque gratia, neque perfringi potentia, neque adulterari pecunia debet.*»

Dog skeer det ved diverce Occationer, at hvad Godtfolck tror er Ret og Sandz, dend retfærdige Dommer dog eragter ickuns er een af de Irrganger, hvorudj et synderiigt Menniske kand forvilde sig til ævig Fortabelse, ifald det ey retournerer paa Dydens Vey ved Justitzens krabate Methoder.

Var det dend skarns Qvinde, Ahl Jansdotter udj Skrædderstrædet, hvilçken forgangen Aar fick hendis vel fortienede Afstraffelse, disformedels at hun ved uloflige Medicamenta curerede paa diverce Persohner, hvilcket helt natyrlig consternerede de høylærde *Doctoris*, desaar-

aarsag de saag deris Reputation at forspildis for saadan Qvindis Skyld. Og er det curieust, hvor lang Tijd saadan Gierning kand gaae udi Svang. Men en Gang kommer dog de onde Gierninger for Liuset, GUd være Priisit og Høylofvit!

Ahl Jansdotter havde, gewiss af Dieffvelen, bekommit den synderiige Force at curere udvortis Skade og disliigeste, og gebørede det sig at hun ved Dieffvelens Assistance havde havt Succes endog hvor de høylærde Doctoris havde øvet deris Konst uden Nøtte. Saadant vil dog intet siige; thj er det ey bedre, at en Siugdom raserer udj et Menniskes Vædsker, Legimit til Ruine og Destruction end hand ved saadan syndig Krafftis Assistance bliver karsk paa Legemet, Siælen til ævig Fortabelse?

Angaaendis dend Skarns Qvindis Pøna, da var det saaledis, at det gick geheim for sig en rum Tijd. Det rygtedis dann og wann om hendis Cure, men den welviise Justitz havde ei Occation at gribe hinder, disformedelst mand intet kunde beviise hinder over. Bemeldte Qvinde livnerede sig, (saaledis saag det ud), helt redeliig med at gaae omkring udj honette Folckis Huuse og assistere dem med at bøde og conservere klæderne. Selv høifornemme Magistrats-Persohners Fruer, saasom Bormester Munthes welbaarne Kiereste og Stiftsskrifver Reich's Frue item en hoben af Kiøbmænd-

mændernes Madamer begegnede hinder immer sær frønteliig og var hinder vel bevaagen, disformedelst hun giorde nøttig og ziirlig Arbeyd for en ringe Betalning. Ey kunde saadanne fornemme Matroner være af dend Opinion, at hendis devote Apiration ickun var en Kappe for en sort Siæl. Ahl Jansdotter var udj Enckestand og leved heelt dyderigt (saavidt mand kunde fornemme) men var det troeligt, hun ey var saaledis udj det Forborgne. Udj hendis lidet Huus levede hun ene, og ifald nogen visiterede hinder, sad hun tiest lesendis udj Povel Meddelbyes Postille eller Ambrocius Lobwassers Psalmebog. Men saadant var ickuns it Skalkeskiul. Ach, ach, hvad kand ey Synden forleede it Menniske til bespottelig Adfærd!

De fornemme Borger-Folck vidste ey heller, at Ahl Jansdotter udj hendis unge Aar havde opvoxit paa det Stæd Syndfort, paa hvis Høye og grueliige Biergspitze Finlapperne boede. Og kom dann og wann disse vilde Hedninger ned ad Biergene til Stædet, hvor Ahl sine Forvandte levede. Gebørede det sig, at en af de Dieffvelens Døtre lærde Ahl dend Konst at syne diverce geheime Medicine udaf vilde Urter, som kunde standse Febris og anden Siugdom. Men saadan er aleniste dend Ondis Gjerninger, efterdj de høylærde Doctores og ey gemene Folck have Kongl. May.tz. Privillegio at curere paa Godtfolck.

Ahl

Ahl Jansdotter fordristede sig og at curere adskillige Gange, men skeede det helt geheimt, saa dend welviise Justitz intet derom erfarede. Dog immer kommer det Onde for Liusit, naar Tijden er omme, selv om der gaaer en rum Tijd hen. Saaledis var der den Qvinde, Karen Helt, hvis ene Ben var helt skrøbelig af møgen Verck og Piine, saa hun ey kunde komme af hendis Leye. Høylærde Doctor Medicinæ Anthoni Wallenberg, øvede hannis Konst men med ringe Succes, endskiønndt han benøttede en Hoben rare Remedia, saasom Lapis Calaminaris, Lithargirium udj Bomolie sydet; ey heller nøttet Allun, Ædicke og Honning sydet sammen udj en ny Potte og strøget paa Skaden om Morgenen og Afftenen, endskiønndt det er en kiendt Sag at Alun tørrer, Ædicken renser og Honningen læger.

Den høylærde Doctor rystede hannis Hoved og saag hinder an med Drøvelse men opmuntret hinder dog, sigendis: «Bedste Madame, det er til liden Succes at benøtte meere Remediæ, dog værer ey triste disaarsag, men værer nu fro. It gladt Hierte giør godt som en Lægedom, men it bedrøffvet Mod fortørrer Been *«Spiritus tristis exciccat ossa.»* Og hvorfor forloré Haabit? Har Madame ey hørd den Geschickte om Jacob Jawmands Hustru udj Rochlitz, hvilcken var saa lam og contract paa sine Fødder i lang Tijd, at hun med stor Nød lidet udj Huusit kunde hincke omkring

kring paa Krycker? Ey, da hør Geschickten Madame. Samme Tijd komme nogle Høylærde Doctores Medicinæ til Byen, som bade Øfrigheden at dem maatte bevilligis en Fange, en ung sterck Mand ved Navn Stangen Pencher at anatomeris og opskæris; Hvilcket og skeede, at efter hand var hengdt og nedtagen, er hannis Legem indført paa Raad-Huusit, og der Lem fra Lem, uden og inden opskaaren. Hos samme Doctores loed dend halte Qvinde anholde, om nogen Remedie og Raad mod denne hendis Lemmelse. De gave hinder Skinbenene af det opskaarne Legeme, befoel at hun skulde legge dem i it rent Kar ved den hede Ovn, og hvad der drybbede af Beenene i Fadet eller Karet, det skulde hun bruge, og dermed smøre sig. Dette giorde hun og. Men, og nu kommer det curieuse, bedste Madame, efterdj Medici lode hinder sige, at hun skulde bruge det og smøre sig dermed, da forstoed den gode Qvinde det icke anderledis, end at hun skulde af denne Fedme, tage dend halve Part til Liffs indvortis, og smøre sig med Halvparten udvortis paa disse Contracte Seener og knyttede Spanadrer. Tog saa Halvparten til sig i varm Øll, og ved Varmen smurde sig med det andet. Og hvad skeer, bedste Madame, jo anden Dag kasted hun Kryckerne, gick selv hen fridsk og karsk til Medicos og tacket Dem for god Lægedom. Derav kand Hun se, Madame, at man intet skal

skal lade Haabet fare. Vi skal probere en Cour med Englefedt om det Remedie kand have Succes.

Men distovær, saa var ey Himmelens Villie at den goede Madame skulde blive karsk igien, hvorfor den høylærde Doctor Wallenberg gav hinder op. Og toeg hand aleniste 30 Daller, hvilcket var en ringe Sum efter hannis store Umage. Men saasom hendis Tilstand paa Gotz var slet, fordristede Karen Helt sig at besvære sig derover. Helt natyrlig blev den wellærde Doctor vred derover; gick hand disaarsag af Huuset, sigendis: «Ey ey, gode Madame, raisonerer Hun over en velstuderet Mand, da liig Hun kuns paa Hendis Gierninger. Ieg skal gewiss intet tiere opvarte Hinder, ney, selv om hun beder mig paa Hendis blottede Knæ derom».

Men var Karen Helt af saa liden Politesse, at hun antwortede: «Gewiss, Monsør Wallenberg, paa mine Knæ kand jeg intet bede om Hannis Retour, efterdi Hand haver curerit saa brav paa mig, at mine stackels Knæ ey længer kand bære mit Legem.»

Hvilcken bespottelig Snack er ey saadant! Men ulærde Godtfolck give tiest udj deris Vankundighed de høylærde Doçtores Skylden for deris Siuge, hvilcken jo aleniste er en Pønitentze af GUd, for at salvere deris Siæle. Og er det Himmelens Villie, at Siugen skal fortfare, til hvad Nøtte er da de krabateste

Remedier? «*Ad impossibilia nemo obligatur*», det faar nock de høylærde Doctores fornemme ved diverce Occationer og ere de immer at priise for deris store Gedult.

Men hvad skeer ey besynderliige geheime Sager udj denne vantroe Verden? Sommeren dernæst var Karen Helt helt karsk og kunde ey aleniste staae af hendis Leye, men ydermeere passe hendis Boed, ja hun var og capabel at gaa paa Torvet om Løverdagen og tinge Fisk hos Strillerne. Hillemænd, hvor gick ey hendis Mund og lo hun høyt af de curieuse Ord, som deslige gemene Striller immer benøtter, Godtfolck sær af Kvindes-Persohnerne udj Staden til Forløstelse. Fruentimmeret udj denne Stad skræpper immer op, naar de observerer en Strille i det nærliggende Territorio, ligesom en Hoben af Gjæs, naar en Hund kommer dem for Øyen.

Men begegnede Doctor Wallenberg een skiønne Dag Karen Helt udj Hollænderstrædet og saag hand hinder an med Surprice. «Ey, ey, Madame, er I vorden karsk, og jeg haver ey curerit Eder?» Loe Karen Helt ham aleniste skielmsk an og antwortede: «Med Eders Permission, Høylærde Hr. Doctor, eller foruden, som det Eder gefalder. Skulde jeg continueret med Eders Remedier laag jeg gewiss nu under Kierkegulfvit.»

Doctor Wallenberg blev over saadan dristig Snack natyrlig heelt furieux og hyttede hinder ad med hannis Stock og sagde:

«Vogt

«Vogt Jer onde Tunge, bedste Madame, det er gewiss Dieffvelens Konster som haver været benøttet. *Apage Satanas!*»

Men blev Karen Helt angstelig og gick til Ahl Jahnsdotter, hvilcken blev møgit forskrecket og sagde: «Hierte Madame, I ved, ieg vil bekomme en Uløcke ifald I røber mig. I kand være forsickret at der intet geheimt er med de Urtes Kraft, men ieg haver intet *Privilegium* saadant at practicere, disaarsag ieg kand straffis efter Laugen. I maae min troe holde reen Mund.»

Karen Helt, hvilcken tilforn hade assurerit Ahl Jansdotter om hendis Discretion, bedyrede saadant og sagde: «Det Løfte giver ieg Eder trøstig, min hierte Ahl, ieg skylder jo Eder mit Livs Salvering og Restitution. Ieg skal gewiss intet røbe.»

Fick Doctor Wallenberg ingen Besked endskiøndt hand fritted hinder ud paa diverce Facons, saa hand blev obligerit at give Sagen op, men han havde saa hannis Formening om den Affaire og de geheime Konster, som var benøttet.

Gebørede det sig efter et Støcke Tijd at flere Siuge af Staden blev karske uden de høylærde Doctorers Assistance, hvorudover disse bleve helt consternerede og parlerede de møgit over den Materie udi deris *Concilium medicum.*

Høylærde Doctor Peiter S t u b fangede an saaledis:

«Ihr

«Ihr Herren Collegen! *Sunt bona mixta malis, sunt mala mixta bonis.* At siuge Folck blive karske er en Løcke for dend gandske Republiqve, men Domine Fratres, hvorledes ere de blevne restituerede, det er Hovedtingen. Kand mand siige: *Tandem bona causa triumphat,* eller er det Dieffvelens Verck? *Tertium non datur.* Høilærde Doctores! Saavidt vj kunde fornemme, er der Skarns Persohner, hvilcke ved geheime Medicine curerer paa Godtfolck Os til stor Prejudice. Saadant Bønhazzerie kand det høylærde *Concilium* intet tollerere, og vj maa alle tilhobe være observante paa disse Sager. Er det gewiss aleniste ved Dieffvelens Assistance at saadanne Ting kunde gaae udj Svang Os til Bespottelse. Gemene Folck kand ved saadant komme udj Irring og bekomme den vanskabte Imagination, at vj ey ere capable at øve voris Konst. Saadant maae vj bruge al Magt at forkomme. *Extremis malis, extrema remedia!*

Doctor Henric Low, hvilcken immer var navnkundig over dend gandske Stad for hannis Raillerie, nicked hannis Hoved og sagde: «I haver min sæl, Raison, *Domine Frater.* Vj tabe voris Reputation ved deslige; men lader Os *sub rosa* afholde Os fra den Ammestuesnack om Dieffvelens Konster. *Ad rem nihil facit,* høylærde Herren. Ney det er Bønhazzerie og saadant maae straffes. Kiendte ieg ickuns den Satans Karl, skulde ieg min troe give hannem

nem 10 Rixdaller for at lære ham Konsten af, og I ere, *Domine Fratres,* af den selvsamme Opinion, vil I være heelt ærlige.» Og hævede hand Stobit og saluterede dem, sigendis: «Prosit, Ihr Herren, Lærdom og Videnskab, hvad er det vel andet end Skinnet? Det eniste sikre er, at vj intet ved og ey heller kand nogit særligt af voris Konst. Men, um Gottes Willen. *Silentium,* sonst gaaer vorris Reputation fløyten. *An nescis, Domine Frater, quantilla prudentia mundus?*

Doctor Wallenberg rysted hannis graa Hoved skuede hannem an og sagde smilendis: «Ey, kand I intet styre Eders Tunge, Collega. I est en saa habile Chirurgus, at vj intet have nødig Prov og er Eders Snak aleniste letfærdig Skiemt. Men saadan er I immer, men udj disse vanskabte Tijder maae vj agte vel paa voris Tale og intet give Godtfolck nogen Leilighed at tabe Troen.»

Doctor Henric Low tilrobede dend høylærde Doctor Wallenberg et skiemtendis *«Bene, bene, Domine Frater! Acu tetigisti!* Det er Troen som curerer, intet Timian, Englefedt og Gyldenplaster og andet deslige Kram, vj ordinerer Godtfolck ifra Apotheker Cornelius Jahnssøn. Men skulde vj intet give Patienterne desligeste gick ickuns voris Geschæft slet. Disaarsag, *Silentium,* Ihr Herren, lader Os holde paa voris Reputation!

Dog saadan Discours var aleniste Spas af de

de høylærde Herrer, som de diverterede dem med udj deris Collegium, og som natyrlig ey kand tagis serieux. Ney, ney, uden de høylærde Doctores Assistance og Konst gick nock dend hele Republiqve *ad undas*.

Paa saadan Viis gick Tijden og Ahl Jansdotter continuerede dann und wann heel geheim at curere paa gemene Folck med hendis dieffvelske Urter og Tincturer, og saasom gemene Folck ey haver Occation at adskille, hvad der skyldtis deris egen Legems Mobilitet og Legemidlets Krafft, troede de fast, at deris Restitution var den Skarns Qvinde Aarsag udj, hvilcket var det høylærde Doctorcollegium til Møgen Prejudice.

Men som det heder udj Sprickwortet: Krucken hun gaar saa lang Tijd til Becken, at hun kommer uden Ører retour. Og obenbaredis hendis Misgierninger omsider. Var det en Handverck-Karl, navnlig Pieter Helt, hvilcken var Aarsag derudj. Og gick det saaledis til:

Pieter Helt og en anden Handvercks-Karl, navnlig Christen Skott, arbeydede paa welfornemme Jan Carstensens stoere Stenhuus paa Stranden, hvilcket igien opbyggedes efter den fyrgterlige Ildebrand Anno Domine 1686, hvorved dend rigeste Part af Stranden blev lagt udj Aske, og gebørede sig den Maleur at en Bielckestock nedfaldt over Christen sin ene Foed, saa den spoleredis paa saadan Viis,

at

at Doctor Barendorf intet kunde curere hannem. Og vilde Mestercirurgus Ulrich (for at salvere hannem for Lifvet), sauge hannis Foed af ved Ankel-leddet, hvilcket hannis Kieriste udj hendis Vankundighed intet vilde permittere. Brugte dend skarns Qvinde skidden Kiefft imoed dend høylærde Doctor, hvisaarsag hun blev nødt at betalle 10 Rixdaller for hendis Mund item bede Doctor Ulrich ydmygst om Pardon. Saasom Christen Skott intet var ved Midler (hvorifra skulde saadan ringe Handvercks-Karl bekomme dem?) blev Justitzen nødsagit at bortsælge af hannis Mobilier til Bodens Betalning item Doctorens Salarium for hannis Consulering. Og vilde den høylærde Mand helt natyrlig icke meere have nogit med Christen sin Foed at skaffe og loed hannem henligge udj hannis velfortienede Piine.

Men hvad sker ey af geheime Sager udj voris vanskabte Tijd! Og gick Christen Skott sin Kieriste, hvilcken kiendte Ahl Jansdotter helt vel, til hinder og bad hinder med grædendis Taarer om hendis Assistance. Og samtyckede den skarns Qvinde efter nogen Tijds betænckende og tillavede hun af geheime Remediæ en Grød at lægge paa dend skadede Foed. Ved Dieffvelens syndige Assistance blev og Christen helt karsk og kunde efter nogen Uger igien continuere hannis Arbeyde.

Ge-

Gebørede det sig at han fortalte den sælsomme Geschickte til hannis sær goede Ven, Pieter Helt, men geheim, og lovede Pieter at holde ren Mund. De vare begge saa forblindede at de priisede Ahl Jansdotter for hendis Konst. Dog er det ey curieust, at gemene Handvercks-Karle intet haver bedre Forstand, og ey kand skielle imellem det Gode og det Onde.

Omsider var HErrens Gedult forbj med den onde Qvinde og obenbaredis hendis Misgierninger. En Aftning var Pieter Helt med en Hoben Handvercks-Karle udj Mester Bastianus sin Øllkroe ved Sliberget forsamblede. Og bleve de af det møget Rostocker-Ølls Indtagelse heelt rusne og parlerede de over Stadens Materier og de høye Stands-Persohner, hvilcket gemene Folck immer ere genegne til at railere og spotte over udj deris Vankundighed over de Sager som tiener til Republiqvens Bedste.

Faldt en af Stadens Borgere, navnlig Dirick Lampe, (hvilcken udj en rum Tijd med Gedult havde anhørt Railleriet) dem udj Talen og sagde: «Ey, ey, I irrer Eder, Godtfolck. Det vilde, min troe, blive til stor Skade om vj intet havde de lærde og høye Herren at regiere og lede Os udj voris Vankundighed.» Og prisede hand sær den welærværdige Geistlighed, hvilcken med Succes salverer vore Siæle og de høylærde Doctores, uden hvis Assistance

stance, voris skrøbelige jordiske Kar vilde fare ilde.

Men loe sær Pieter Helt af saadan Snack og ropte høyt: «De høylærde Doctores, de ere hillemænd fede Karle. Storagtige ere de men døgtige at curere Godtfolck, ney, goede Karl, jeg estimeerer dem intet meere end en L . . !»

Dirich Lampe gjenmæhlede: «Ey gode Karl, I maae have skam paa Eders Mund, at divertere Os med saadan fortvivled Snack. Ifald I skulde blive siug, kand I komme udj den Maleur intet at bekomme de høylærde Doctores Assistance, ifald saadant komme de Herrer for Ørene.»

Loe Pieter Helt aleniste deraf og utropede: «Ieg skieder i de Brochsniddere og deris latiniske Gloser, hvilcke intet kand giøre nogit Menniske karsk. Havde de bekommit Gelegenhed havde de ruinerid totaliter min goede Ven Christen Skott. Og hand blev karsk igien aleniste ved en goed Kones Assistante, hvorfor hun aleniste er at priise. Men de høirumpede Doctorer skulde aleniste have Skam for deris Lærdom, som aleniste er ud deris egen Inbildning. Disaarsag kerer ieg mig intet om de Karle, hvilcke aleniste ere capabel at benøtte lærde Sprickworter, hvilcke intet er nogen nøtte til.»

Men var Pieter Helt helt rusen.

Dagen dernæst gick Dirich Lampe til Doctor Wallenberg og obenbarede for hannem den hele Avantuer udj Øllkroen. Og nicked dend

dend høylærde Mand hannis Hoved diverce Ganger, strøg hannem over hannis Skieg og sagde smilendis:

«*Bene, bene*, det skal vj nock forekomme og endelig faae standse det Bønhazzerie! *Cessante causa cessat effectus!*»

Og blev Pieter Helt indstævnit for Dommeren at afgive hannis Prov.

Menniskene ere curieuse og kiender intet til deris eget Bedste. Vilde Pieter Helt intet siige, continuerede aleniste at forsickre, at hand havde været heel rusen.

Antwortede Dommeren strikte: «Hvad du giør udj Druckenskap skalst du bøde for naar Rusen er bortveyrit. Kanst du svære ved din Siæls Salvering at du intet haver hørt om Curering ved geheime Medicine?»

Pieter Helt sagde dertil: «Saasom ieg er en sandru Mand, kand ieg intet saadant fornægte.»

Dommeren nickede hannem frøntelig til og sagde:

«Ret brav, goed Karl, den welviise Justitz maae mand intet føre bag Liusit. Blev den siuge Karl helt karsk?»

«Gewiss blev han det, og priisede hand dend brave Kone, hvilcken havde pricaverit hannis Lif saa miraculøst,» svarede Pieter Helt helt obent.

Den naadig Dommer talede ham dernæst til saaledes: «Min brave Peter Helt! Kiender I dend goede Kones navn?»

«Ja,

«Ja, helt vel. Og er hun høyt at berømme for hendis Velgierningers Udøfvelse.»

«Hvad heder den gode Kone?» tilspurgte hannem dernæst den høye Dommer.

Men rystede Pieter Helt aleniste hannis Hoved. «Det haver jeg lovit intet at røbe, hinder til Prejudice».

Dommeren blev lidet consternerit over saadan Halsstarrighed og sagde ernsthaftig: «Du skalst, Pieter Helt, adlyde din Øvrighed meere end Menniskene, desformedels den welviise Justitz er indsat af GUd for at Sandheden kand victorere og Mørkets U-gierninger kand komme for Liusit. Disaarsag, lader mig fluxens vide den skarns Qvindis Navn.»

Men var Pieter Helt saa forblindet, at hand intet vilde siige, aleniste nedfaldt for Dommerens Fødder med grædendes Taarer sigendis: «Gunstige, Hr. Dommer! Ieg beder med grædende Taarer, at I intet vil tvinge mig til saadan Misgiernings Udøfvelse, hvilcket intet er til Nøtte for Justitzen men aleniste til Sorrig og Skam for mig, ringe Creatur!»

Blev Dommeren ved saadan Halsstarrighed vred og sloeg hand hannis ene Hand paa Lovbogen, hvilcken laag opslagen foran hannem:

«Mener du, Knecht, at du kanst fixere Justitzen? Ræsonnerer hand hvad der er til Nøtte for Sagens Oplyselse? Vj have nock Remedier at tvinge dig til Lydighed. Ifald du intet vil siige

siige, skalst du fluxens bøde 100 Rixdaller, hvilcket aleniste er til Advarelse for din Freckhed. Men farer du fort med din Halsstarrighed vil du bekomme langt høyere Afstraffelse, og skal du isaafald bøde langt høyere item sidde under Raadhuusit til du omsiden giør den welviise Justitz til Villie. Den høye welviise Justitz kanst du intet ustraffet spille paa Næsen, goed Karl!»

«Ak, væ mig,» udraabede den forblindede Karl. «Saa møgit Gots som 100 Rixdaller eyer ieg intet og skal ieg sidde under Raadhuusit, saa haver mine tre Børen intet at livnære dem med. Ack, være naadig, welviise Hr. Dommer og spar hannis ringe Tiener!»

Ved saadan Ydmygheds Tilkiendegivelse blev den welviise Dommer af mildere Humeur og sagde: «Goede Karl! Den naadige Justitz vil intet Ondt giøre dig, vj vil aleniste have den rene Sandheds Aabenbarelse. For Hannem er det aleniste en Sag af ringe Valeur, hannis Prov giælder intet Penges Forlis. Isaafald kand ieg forstaae hannis Vægrelse, her angaar Sagen aleniste hannis Honneur.»

Svarede dend grove Karl, hvad der lød helt curieust ud i saadan simpel Persohns Mund: «Min Honneur er intet en ringe Ting for mig, og mine goede Venners Despect kand ieg intet bære.»

Men svarede Dommeren: «Tael ickuns frit ud. Den welviise Justitz vil intet ansee saadant

dant som en Klik paa hannis Honneur og eragter vj, at intet ondt kand siges derom.»

Pieter Helt var dog helt forblindet og udropede hand: «Ack, naadige Hr. Dommer, Justitzen kand intet giøre det Ret som ieg selv formener er Uret. Ieg kand intet siige. Giører hvad I finder for godt, slæber mig under Raadhuusit, fratag mig det lidet Gods ieg haver, det er dog bedre, end at ieg skal misagte mig selv, og mine Børen skal blues ved deris Fader, naar de vokse op.»

Saaledis kand Synden forblinde it Menniske, at det finder at hannis egen ringe Persohn er af høyere Valeur end Justitzens Fremgang og Victorering, og var Dommeren med Drøvelse nødig at lade Justitzens klare Ord efterlevis, hvisaarsag hand loed Vacten indkalde og slæbe Pieter Helt under Raadhuusit. Blev hand disforuden dømt at bøde 200 Rixsdaller for hannis Halsstarrighed. Saasom hand intet kunde fremskaffe den Kapital som erfordredis, blev hannis Mobilier og hannis lidet Huus solgt ved Auction. Men indkom intet nock Valuta til Bødens fuldstændige Betalning.

Men goede Mennisker ere immer at finde udj denne Stad, hvilcket intet høyt nock kand prisis. Og bekom hannis Kiereste en Place udj Fattighuusit og bleve Børnene udsat til brave Menniskers Omsorg og Optugtelse for en ringe Betalning.

Saa-

Saaledes gaar det, naar et halsstarrig Creature sætter sig op imoed den welviise Justitz.

Men Sandheden victorer omsider og var Pieter Helts U-lydighed af ingen Nøtte for den Skarns Qvinde, disformeedelst hun, da hun bekom at viide hvad der havde gebørit sig med Handvercks-Karlen blev helt melancoliqve og angav hun hinder selv for Dommeren, at hand skulde lade Pieter Helt slippe af Fængelsen.

Ja, ja, *Veritas vincit!* Justitzen victorerer over alle onde Anslag. Blev Ahl Jansdotter for hendis geheime og dieffvelske Anslag dømt til saadan naadig Dom at have hendis Boeslod forbrudt og blev hun Byen forvisiit. Naar hun slap paa saadan lemfærdig Sæt kom det aleniste derudaf, at hun intet havde havt Gelegenhed at giøre synderlig Skade med hendis Misgierninger og af den Aarsag, at hendis Samvittighed havde befalit hende at angive hende selv for Justitzen, hvilcket kand tiene Andre til Skreck og Efterlevelse udj alle Maader.

Men var Collegium medicum helt contente og priisede den welviise Dommer for hannis retferdige Afgiørelse.

